

GASVERKSPARKEN

Fördjupad programhandling

LAND Arkitektur | 2022-03-18

LAND

GIPP arkitektur

Stockholms
stad

INNEHÅLL

Uppdraget

- Utgångspunkter

BAKGRUND OCH FÖRUTSÄTTNINGAR

Sammanhang

- Norra Djurgårdsstaden
- Östra Gasverksområdet

Ekologiska spridningssamband

- Habitatnätverket för ek

Kulturmiljö

- Områdets historia

Offentliga rum

- Parker och socitopvärdan
- Torg och parker i anslutning till Gasverksparken

ANALYS

Kulturmiljö

- Strukturen
- Industriminne och dess hantering i parken

Stråk

- Stråk och målpunkter

Vyer och blickfång

- Siktlinjer, landmärken och rumsliga upplevelser

Solstudier

- Klimat, solstudier

Buller

- Bullerberäkning och upplevd vägmiljö

Parkens storlek

- Skäljämförelser

Sammanfattande vyer

Platsens roll i stadstrukturen

FÖRSLAGET

Koncept

Axonometri

Övergripande gestaltning

- Gröna samband och habitatnätverket för ek
- Mötet med kulturmiljön

Livet i parken

- Scenario: En vardagförmiddag i april
- Scenario: En helgeftermiddag i slutet av maj
- Scenario: Decemberkväll

Illustrationsplan

Parkens materialitet

- Hårdgjorda ytor
- Granitbeläggning - två principer

Belysning

Parkens delar - Norra Delen

Parkens delar - Mitten

- Hantering av spaltgasverket

Parkens delar - Fonden

- Trappkopplingen mellan parken och Hjorthagen

Viktiga utredningar i vidare arbete

- Projektspecifika utredningar

UPPDRAGET

Uppdraget är utfört åt Exploateringskontoret där stadens representanter och programansvariga är landskapsarkitekterna Jan Adolph, Anna Ek och planeringsprojektledare Jens Nilheim. Programarbetet för parken som helhet är utfört av LAND arkitektur; Emilia Molin, Camilla Doms, Katrin Svensson och Alf Orvesten. Programarbete för spaltgasverkets anpassning och utformning av den gjutna möbeln under spalten är utfört av GIPP Arkitektur; Emil Bäckström, Petra Gipp och Jonas Hesse. Programarbetet pågick under perioden februari 2021 - februari 2022.

Till grund för arbetet ligger tidigare framtagna analyser av bland annat Ramböll och GIPP arkitektur, höjdsättning och utformning av intelligande gator på systemhandlingsnivå samt utredningar till detaljplaneskede för Gasverket Östra, Hjorthagskransen och Kolkajen. I dokumentet *Spaltgasverket i Hjorthagen – anpassning till det framtida Gasverksområdet genom upprustning och partiell rivning* (GIPP arkitektur/Tyréns daterat 20220401) finns mer ingående- samt konstruktiv beskrivning av industriminnets anpassning till ny stadsmiljö. Information om Norra Djurgårdsstaden som helhet och om delområde östra Gasverket från Stockholm stad, finns här; <https://vaxer.stockholm/omraden/norra-djurgardsstaden/>

Målet hos beställaren är att skapa en park som genom sammankoppling med de närmast liggande parkerna blir del av en stadsdelspark i Norra Djurgårdsstaden och en naturlig knutpunkt i stadsdelen. Parken ska ta hand om viktiga ekologiska kopplingar, viktiga rörelsestråk framförallt in mot Gasverksområdet, bli en trygg och aktiv plats med innehåll och platser för många. I parken finns tre industriminnen sparade från Gasverksområdets aktiva tid som industri; spaltgasverket, fackeltornet samt luftledningstråket.

UPPDRAGET

Utgångspunkter

15 kvm Grön oas per invånare

Norra Djurgårdsstaden har ett gränsvärde på 15 kvm grön oas per boende. Gasverksparken ingår i de ytor som räknas samman för att gränsvärdet ska uppnås. Sociotopen *Grön oas* domineras av grönska. Rummet ska ha ett grönt golv och gröna väggar samt en yta om minst 0,1 ha.

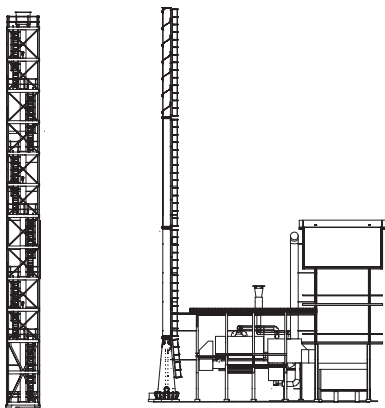
Norra Djurgårdsstaden saknar idag stadsdelspark, men Gasverksparken blir tillsammans med övriga parker en del av ett sammanhängande grönt område som motsvarar ytan av en stadsdelspark.

Gröna samband och habitatnätverket för ek

Gasverksparken ingår i en utpekad förstärkningszon för ekar och utgör en viktig länk för ekologiska spridningssamband mellan Hjorthagskransen och norra Djurgården.

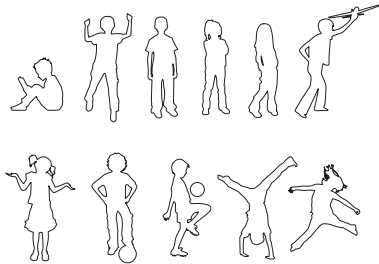
Växtval och gestaltning ska säkerställa förutsättningar för att på sikt stärka ekmiljöerna och andra viktiga ekologiska samband över tid.

Kulturhistoriska byggnadsverk som bevaras

Spaltgasverket med tillhörande skorstensfundament och fackeltorn samt luftledningsstråket ska bevaras och bli en del av Gasverksparken. Parken behöver hantera objekten rumsligt och funktionsmässigt med hänsyn till både kulturmiljövärden och parkkvaliteter.

Parken ansluter i väster till tidigare Gasverksområdet, som omvandlas till kontors- och boendemiljö, med en blandning av bevarade byggnader och nya tillägg. Parken och dess sparade element är en viktig del av hur området kommer upplevas och fungera som helhet.

Plats för äldre barn och ungdomar

Gasverksparken ska komplettera sociotopvärden i NDS med funktioner som riktar sig till äldre barn och ungdomar - två grupper med olika behov; Funktioner för äldre barn är ofta ytkrävande med programmering för mer aktiv lek medan ungdomar kan vara svårare att nå med ett riktat program.

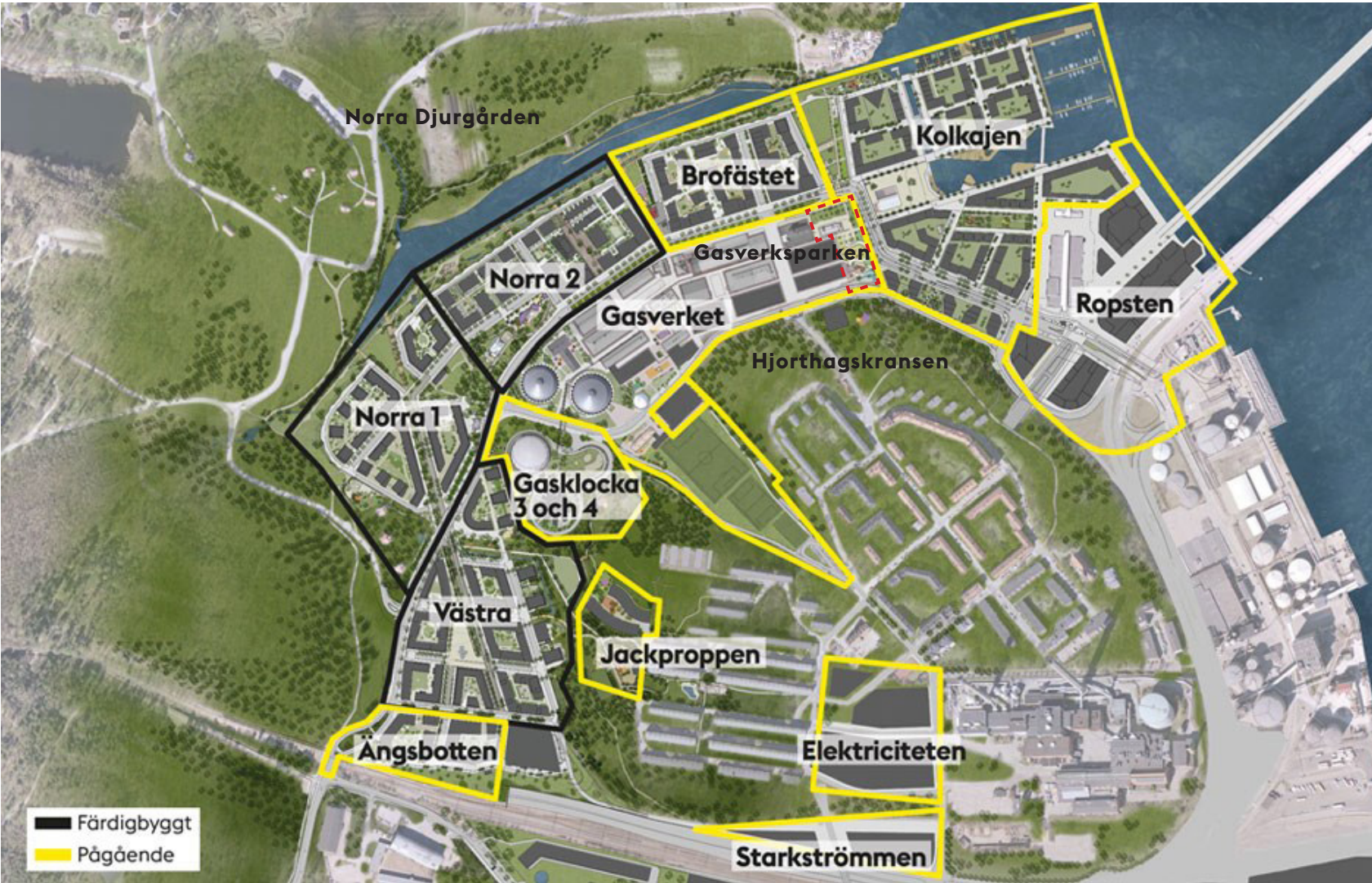
Parken ska även fungera som vardagsmiljö för boende i Östra Gasverksområdet som saknar bostadsgårdar samt upplevas som en trygg och välfungerande parkpassage för alla passerande.

BAKGRUND OCH FÖRUTSÄTTNINGAR

SAMMANHANG

Norra Djurgårdsstaden

Karta med etapper inom NDS, hämtad juni 2021 från "Stockholm växer" <https://vaxer.stockholm/omraden/norra-djurgardsstaden/hjorthagen2/>
(Planerna för Kolkajen är under omarbetning när detta programarbete färdigställs.)

BAKGRUND OCH FÖRUTSÄTTNINGAR

Gasverksparken ligger i Norra Djurgårdsstaden inom delområde Hjorthagen och i Gasverksområdets östra del och detaljplan.

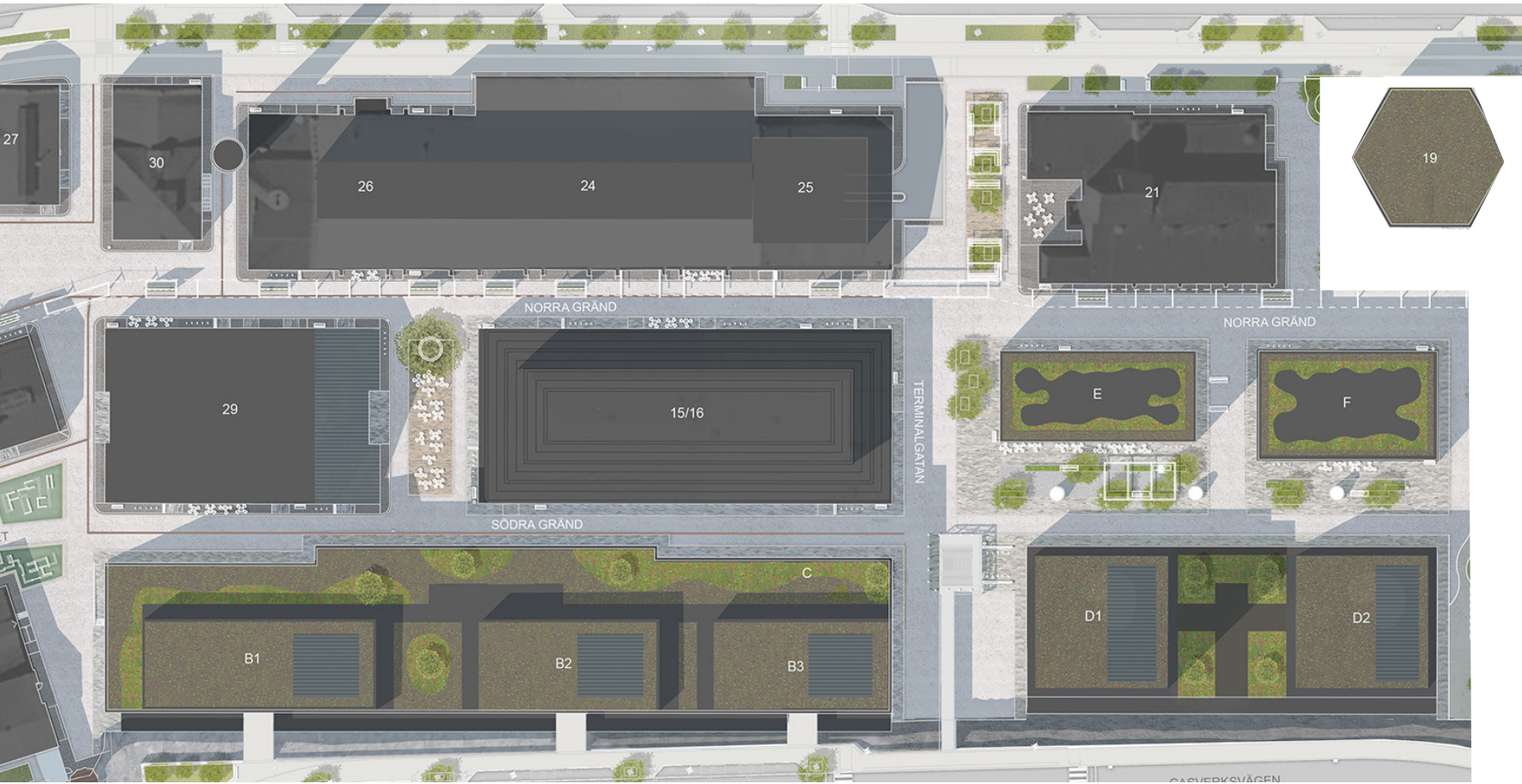
Inom hela Norra Djurgårdsstaden planeras totalt för minst 12 000 nya bostäder och 35 000 nya arbetsplatser. Norra Djurgårdsstaden är ett av Stockholms hållbarhetsprofilerade områden och ett av Europas största stadsutvecklingsprojekt där tidigare industrimark omvandlas till stad. När området är färdigutbyggt är målet att det ska vara en klimatanpassad och fossilbränslefri stadsdel.

Utvecklingen sker till stor del på områden som tidigare använts för gasproduktion, hamnverksamhet och andra industriverksamheter. Planeringen startade år 2000 och området planeras vara fullt utbyggt under 2030-talet. Gasverksområdet i Hjorthagen är industrihistoriskt viktigt och en betydande del av området planerades och ritades av den svenske arkitekten Ferdinand Boberg i slutet av 1800-talet. Efter över hundra års industriverksamhet, med produktion av stadsgas för värme, ljus och matlagning, upphörde gasproduktionen i Hjorthagen januari 2011.

I Gasverksområdet som helhet bevaras och anpassas stora delar av den unika industrimiljön till en mer nutida användning och kompletteras med bostäder och centrumfunktioner. Det kommer finnas ett utbud av kultur och service och Gasverksområdet blir en central del i utvecklingen av Norra Djurgårdsstaden

SAMMANHANG

Östra Gasverksområdet

Gestaltning av allmän platsmark i Gasverket Östra, Sweco Architects.

Arbetsområde Gasverket Östra underlag från Stockholms Stad.

Utkast plankarta november 2021.

BAKGRUND OCH FÖRUTSÄTTNINGAR

FAKTA GASVERKET ÖSTRA

- Yta: 32 750 m²
- Antal lägenheter: ca 300
- Centrum och kontor: 30 500m² BTA
- Stadsdel: Hjorthagen Stadsdelsnämnd: Östermalm
- Planerad byggstart: Tidigast 2022

Planområdet omfattar den östra delen av Gasverksområdet och består idag av åtta befintliga byggnader samt ett sparat spaltgasverk. Detaljplanen möjliggör ny användning i de befintliga byggnaderna; centrum- och kontorsändamål som anpassas till kulturhistoriska värden. I hus 24–26 samt i hus 21 möjliggörs även för bostäder i de övre våningsplanen. Detaljplanens huvudsyfte är att säkerställa ett skydd och långsiktigt bevarande av berörda delar av i det ursprungliga Gasverksområdet.

Nya byggnader för centrum- och kontorsändamål samt bostäder planeras längs bergskanten, på platsen där de övriga tre spaltgasverken ligger idag. Hus E, F och 19 är också nya. Totalt möjliggörs för cirka 300 lägenheter inom planområdet varav cirka 25 i befintliga byggnader, cirka 30 500 kvadratmeter BTA för centrum- och kontorsändamål möjliggörs varav cirka 11 500 i befintliga byggnader.

Området begränsas av Bobergsgatan i norr och öster och av en bergsskäring, som bildar skarp gräns mot Gasverksvägen och Hjorthagskransen i söder. I väster fortsätter gasverksområdets västra delar som innehåller de äldsta byggnaderna i Gasverksområdet. Parken ligger längst österut i området. På andra sidan Bobergsgatan, från parken sett, ligger delområde Kolkajen.

Gränderna inom hela Gasverksområdet, som ritas av Sweco landskapsarkitekter, kommer att fungera som ett gångfartsområde. Samtliga byggnader placeras på en ”kappa” med minst två meters bredd. De gamla byggnaderna får en kappa av smågatsten medan de planerade byggnadernas kappa består av hällar i natursten respektive marktegel. Det generella materialet i gränderna är blåstrad asfalt. Norra och södra gränd motsvarar de produktionslinjer som fanns inom gasproduktionen och i norra gränd återmonteras gasverksproduktionens luftledningsstråk.

EKOLOGISKA SPRIDNINGSSAMBAND

Habitatnätverket för ek

Förstärkningszon för eksamband, där Gasverksparkens område ingår. Bild: Stockholms stad

Naturvärdesinventering Hjorthagskransen utförd av Calluna.

Trädmiljöer

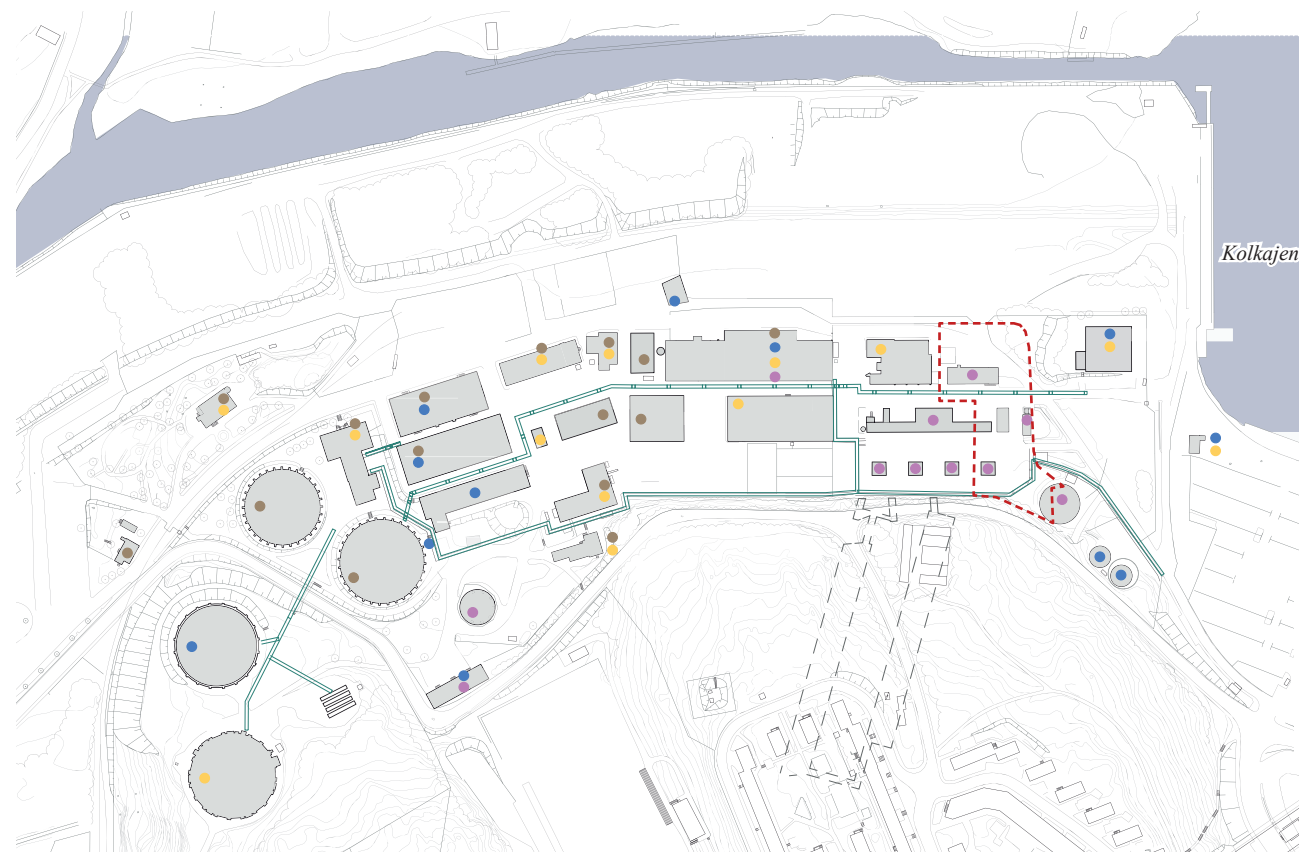
Den blivande Gasverksparken innehåller i nuläget ingen vegetation. Området ligger däremot i direkt anslutning till Hjorthagskransen – den gröna krans som omger Hjorthagsberget och är beläget mellan denna och Nationalstadsparken. Naturen i Hjorthagskransen består av olika typer av lövskogar, både slutna täta skogar, lundmiljöer, och mer glesa skogar, samt trädmiljöer i anslutning till bebyggelse och hållmarker. Utmärkande för Hjorthagskransen är ekbiotoper med gamla ekar och ekar i yngre åldersstadier. Trädmiljöerna utgör en mångfacetterad livsmiljö för ett stort antal arter knutna till ädellövträd och till viss del triviallövträd. Området utgör på så vis ett viktigt komplement till de mer välkända trädmiljöerna på norra och södra Djurgården. Hjorthagskransens strategiska läge i landskapet bidrar troligen även till att upprätthålla en landskaplig konnektivitet mellan norra och södra Djurgårdens ädellövträdmiljöer (Ekologiutredning för Hjorthagskransen i Stockholms Stad). Gasverksparken och andra parkrum i området bör tydligt knyta an till omgivande naturmark vad gäller växtval och uppbyggnad av flerskiktad vegetation. Detta för att stärka befintliga biotoper och kopplingar mellan Hjorthagskransen och de viktiga ekmiljöer som finns inom norra Djurgården, på andra sidan Husarviken. Vid plantering av nya skogsekar ska antal träd, placering och avstånd samt framtida växtmån anpassas för att förstärka habitatnätverket för ek (Naturmiljöutredning Kolkajen).

Artfynd i Hjorthagen

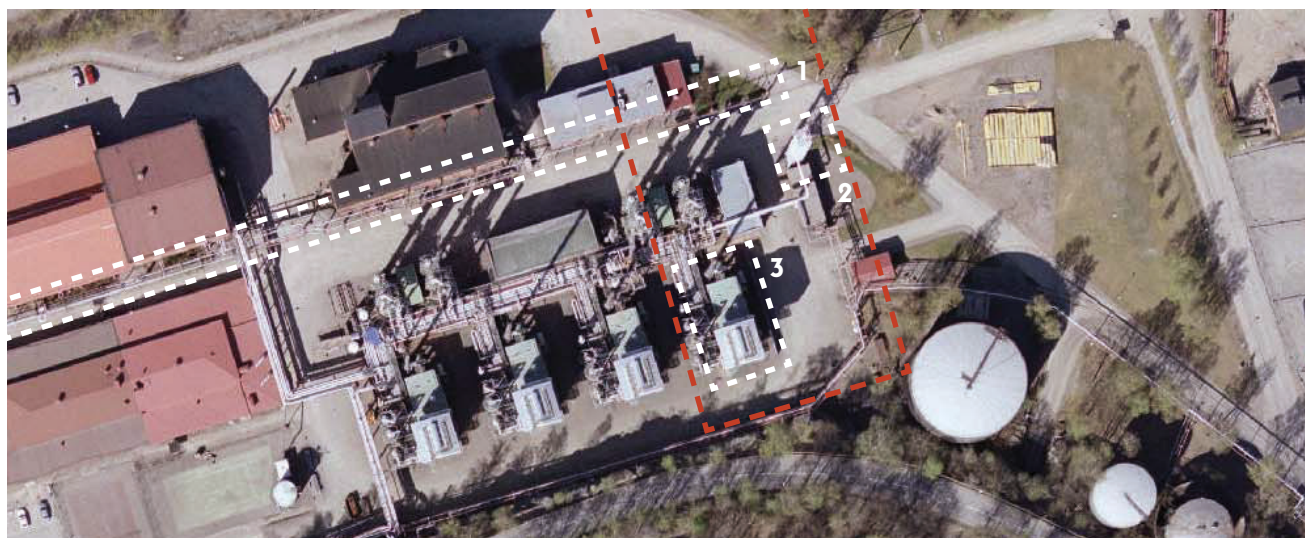
Vid inventering för naturvärdesobjekt samt vedinsektsinventering och fladdermusinventering i Hjorthagskransen noterades 52 naturvårdsarter som är relevanta vid naturvärdesbedömning. Av dessa är 13 arter rödlistade. Tre utgör hotade arter i rödlistekategorin starkt hotad. Nio arter är rödlistade i kategorin nära hotad och en art i kategorin kunskapsbrist (en skalbagge). Vid utsök från Analysportalen tillkom ytterligare 4 naturvårdsarter i området som bedömdes som relevanta för naturvärdesbedömning. Totalt ger detta 56 konstaterade relevanta naturvårdsarter. (Ekologiutredning för Hjorthagskransen i Stockholms Stad)

KULTURMILJÖ

Områdets historia

Tolkning av diagram " Verksamhet och utbyggnadsfaser" ur Antikvarisk förundersökning Gasverket i Värtan, Nyréns Arkitektkontor.

Luftledningsstråket (1), fackeltornet (2) och spaltgasverket (3) ska bevaras och ligger i området för den framtida Gasverksparken. Ortofoto: SBK

BAKGRUND OCH FÖRUTSÄTTNINGAR

Gasverket

Gasverksparken är belägen i Gasverksområdet. Under mer än hundra år producerades här gas till stadens invånare. Området utgör idag ett välbevarat exempel på det sena 1800-talets och 1900-talets stora kommunaltekniska anläggningar. Inom Gasverksparken sparas ett av spaltgasverkets enheter, ett fackeltorn och ett luftledningsstråk - alla delar i tidigare gasframställning.

Generalplanen för gasverksområdet ritades av arkitekten Ferdinand Boberg och överingenjör Adolf Ahlsell. Områdets planläggning karaktäriseras av tegelvolym och ytor längs starkt strukturerande axlar. De väldefinierade gatusträckningarna i öst-västlig riktning beskriver produktionslinjerna och bildar tillsammans med tvärgående axlar ett finmaskigt rutnät. Gasverkets höga arkitektoniska kvaliteter och historiska värden är väl sammanvävda, miljön med byggnader och produktionsteknisk utrustning berättar om gastillverkningens historia. I strukturen tydliggörs årsringarna för stadens tekniska utveckling och Stockholms landvinningar inom teknik under 1800-talets och 1900-talet.

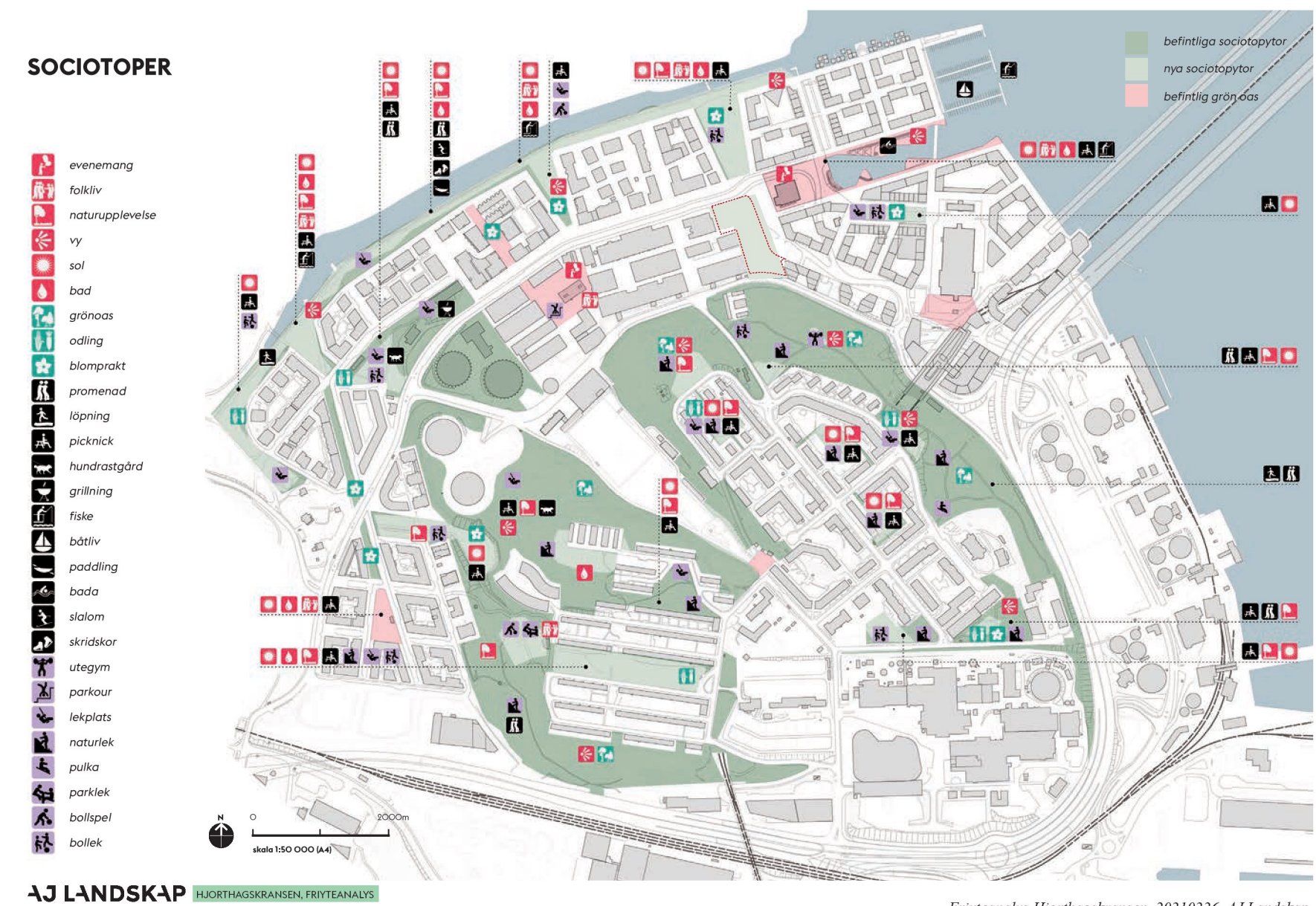
Produktionsfaser

- *Kolgas – den första pionjärfasen 1893-1904.*
Gasen utvanns ur stenkolk genom torrdestillation. Vid kolhamnen i Lilla Värtan lossades råvaran för att via kranar och linbanor transporteras till lagring innan den för hand köptes vidare. Efter destillationsprocessen leddes gasen till rening och sedan var stadsgasen färdig för distribution.
- *Kolgas, vattengas och biprodukter – den andra fasen 1905-1918.*
Gasframställningen resulterade i biprodukter och i slutet av 1890-talet tillkom anläggningar för att systematisera utvinningen av dessa. Den andra etappen i Gasverkets historia kännetecknas främst av att vattengas började produceras, att ett tredje system för gasframställning ur stenkolk tillkom samt att biproduktanläggningen byggdes ut.
- *Kolgas och biprodukter – den tredje fasen 1919-1971.*
Under perioden expanderar verksamheten och i synnerhet produktionen av koks når sin toppnotering. En stor del av den produktionstekniska utrustningen "flyttar utomhus" och områdets byggnader förbinds av luftledningar burna av betongpelare. Områdets ursprungligen ordnade karaktär ändras till förmån för ett allt mer vildvuxet uttryck.

Under perioden fasas vattengasproduktionen ut och ersätts av en anläggning där gas framställs ur tjockolja. Oljegasverket drogs med driftproblem och föroreningarna från det var omfattande, varför man började experimentera med ett mindre spaltgasverk.
- *Spaltgas – den fjärde fasen 1972-2011.*
De tre föregående utbyggnadsfaserna var variationer på kolgasens tema. Den fjärde fasen innebar att kolgasproduktionen lades ned till förmån för stadsgasproduktion genom spaltning av naftalin d.v.s. lättbensin. Spaltgasverket bestod av fyra produktionslinjer som övervakades från ett kontrollrum. I spaltgasverket ingick även en laboratoriebyggnad, en högtrycksgasklocka, bergrum med röranslutning till hamnen för lagring av lättbensin, samt en cistern.

OFFENTLIGA RUM

Parker och socitopvärden i Hjorthagen - Norra djurgårdsstaden

Friyteanalys Hjorthagskransen, 20210226. AJ Landskap.

Stadsdelspark och behov av sociotopvärden

Norra Djurgårdsstaden saknar idag stadsdelspark då ingen enskild park i området är tillräckligt stor för att kunna uppfylla ytkriteriet. Gasverksparken utgör en viktigt länk mellan befintliga Hjorthagskransen och planerad park norr om Gasverksparken, kallad Finparken, samt planerat torg- och kajområde i Kolkajen, kallat Hamntorget. Tillsammans med befintligt och planerat parkstråk utmed Husarviken skapar dessa ett sammanhängande grönt och blått område motsvarande en stadsdelspark.

Befintliga parker, lekplatser och aktivitetsytor har ett stort besökstryck och är relativt små. Planering av socitopvärden i Gasverksparken behöver ta hänsyn till detta och komplettera befintliga värden. Det är idag brist på funktioner som riktar sig till äldre barn och ungdomar. Dessa grupperns behov ska därför prioriteras i programmeringen av parken.

OFFENTLIGA RUM

Torg och parker i anslutning till Gasverksparken

BAKGRUND OCH FÖRUTSÄTTNINGAR

1. Norra Hjorthagsparken

Naturpark (7 hektar). Parken är ett populärt utflyktsmål för barngrupper och parkens betydelse som rekreationsområde ökar i takt med att Hjorthagen byggs ut med nya bostäder närmast Ropsten. Parken är kraftigt bullerstörd vilket påverkar vistelsekvaliteterna negativt. *Sociotopvärden: Grön oas, Naturlek, Promenad, Rofyllighet, Bollspel, Picknick/solbad, Skogskänsla, Utegym, Hundrast (sociotopkartan).*

2. Finparken

Kilformad park och koppling mot strandpromenaden och Nationalstadsparken. Gångstråken är sidoordnade och parken centrum utgörs av en öppen gräsyta, omgärdad av häckar och planteringar. *Sociotopvärden: Blomsterprakt, vy, picknick, bollspel.*

3. Hamntorget

Hårdgjord torgyta och kaj som trappa ner och möter vattnet. Påtaglig nivåskillnad i relation till Gasverksparken och Bobergsgatan. *Sociotopvärden: Evenemang, Folkliv, Sol, Vy, Bada, Fiske, Picknick.*

4. Långparken

Träkajsparken fungerar som ett aktivitets- och rörelsestråk genom området och är en långsträckt park för lek och rörelse. Plats för aktivitetsytor, vistelse och evenemang, grönska och sittplatser i solen, löpning, lek, bollsport m.m. utvecklas i parken. *Sociotopvärden: Blomsterprakt, lekplats, bollspel.*

5. Östra Gasverket

Gångfartsområde med plana ytor och mindre torg/ platsbildningar. I området finns en aktivitetsyta med parkour. Grönska i form av gatuträd och klätterväxter. Ny bostadsbebyggelse saknar bostadsgårdar.

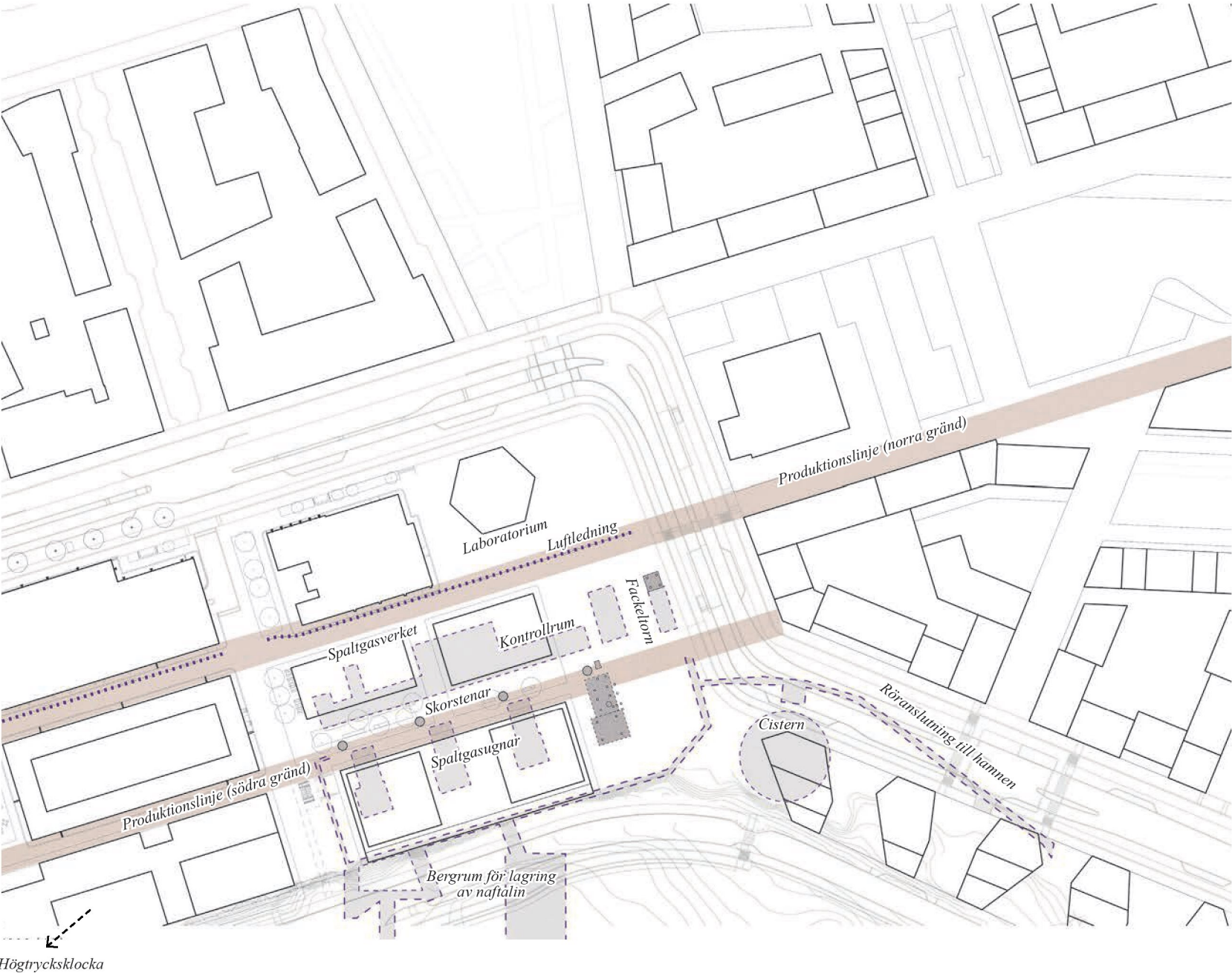
6. Husarviken

Stråk utmed Husarviken med koppling mot Norra Djurgården. Gräsytor för flexibel användning och bryggpromenad för vistelse vid vattnet. Stråket förlängs i och detaljplanen för Kolkajen. *Sociotopvärden: Solbad, picknick, promenad, bollspel, fiske, folkliv, naturupplevelse, skridskor, vy*

ANALYS

KULTURMILJÖ

Strukturen

Strukturen

På platsen där Gasverksparken uppförs finns flera kulturhistoriska minnen av den gasframställning som skett i området. Mest framträdande är spaltgasverket med sina olika komponenter. Processen innebar att naftalin (lättbensin) med hjälp av värme och högt tryck omvandlades till stadsgas. Spaltgasverket togs i bruk 1972 och är den sista delen av gasverket som uppfördes. Fram till 2011 pågick processen av att tillverka stadsgas här.

Strukturen av fyra spaltgasugnar med tillhörande skorstenar tornar upp sig på platsen. Till anläggningen hör även det högresta fackeltornet (utsläppstorn för överskottsgas), laboratorium, kontrollrum samt en sfärsiska högtrycksklocka vilken är belägen längre väster ut i området.

Bland de immateriella minnena av verksamheten på platsen finns de produktionslinjer som härrör från Boberg och Ahlsells ursprungsplan. Axlarna i öst-västliga riktning visar på gasproduktionens riktning och bildar idag siktlinjer genom strukturen.

Längs den norra produktionslinjen löper luftledningen, mellan platsen för Gasverksparken och vidare västerut in i området. Ledningen är en rest från områdets tredje utbyggnadsfas och utgörs av ett ledningspaket som lyfts upp från marken för att vila på ca 4 meter höga betongpelare.

När gasverksområdet utvecklas kommer den största delen av spaltgasverket att rivas för att göra plats för nya byggnader. Ugnen längst österut samt tillhörande skorsten (försättningsvis kallat Spaltgasverket) kommer dock att finnas kvar, så även fackeltornet, luftledningen och de tidigare produktionslinjerna lämnas fria.

KULTURMILJÖ

Industriminnen och dess hantering i parken

Fackeltornet och spaltgasverket.

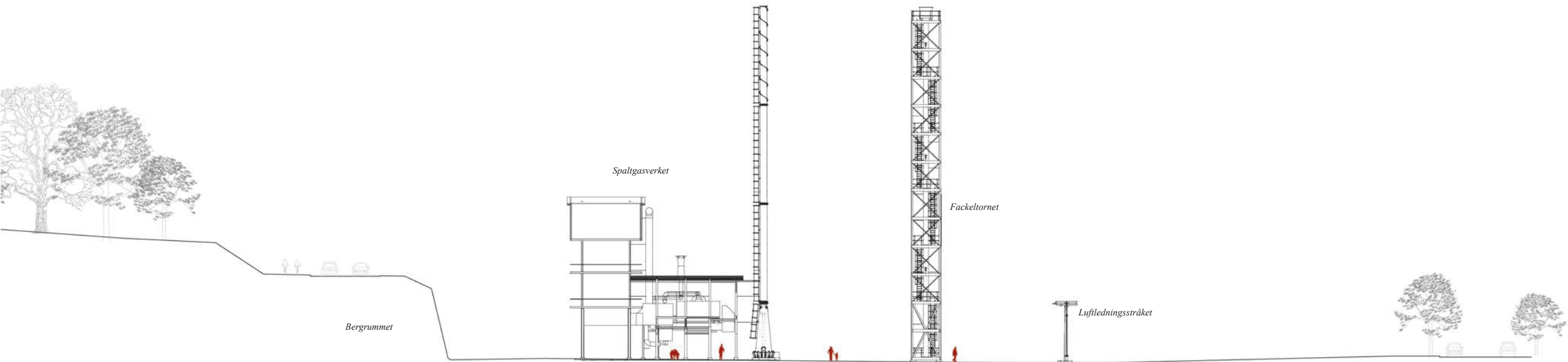

Industrins skala i parken

De industriminnen som bevaras i parken har en storlek och uttryck som tillhör en storskalig industri men som lämnas på en mycket mindre yta när Gasverksområdet omvandlas. Spaltgasverkets skorsten och fackeltornet drar blicken högt upp mot himlen. Spaltgasverkets synliga rör, kopplingar och tyngd blir en massiv upplevelse i sin nya parkkontext. Luftledningen kopplar med sin längd och riktning ihop parken med hela det tidigare industriområdet och den stadsbebyggelse som utvecklats.

Hantering

Vid hanteringen av platsens industriminnen är det viktigt att ge föremålen det utrymme de kräver och synliggöra den kontext de tidigare tillhört. Byggnadsverken behöver anpassas för att på ett säkert sätt kunna ingå i parken. Med de fysiska lämningar som sparas på platsen skulle parken kunna bli en plats där gasverksområdets historia återberättas på ett konkret sätt.

Tvärsektion genom Gasverksparken.

STRÅK

Stråk och målpunkter

Prioriterade stråk

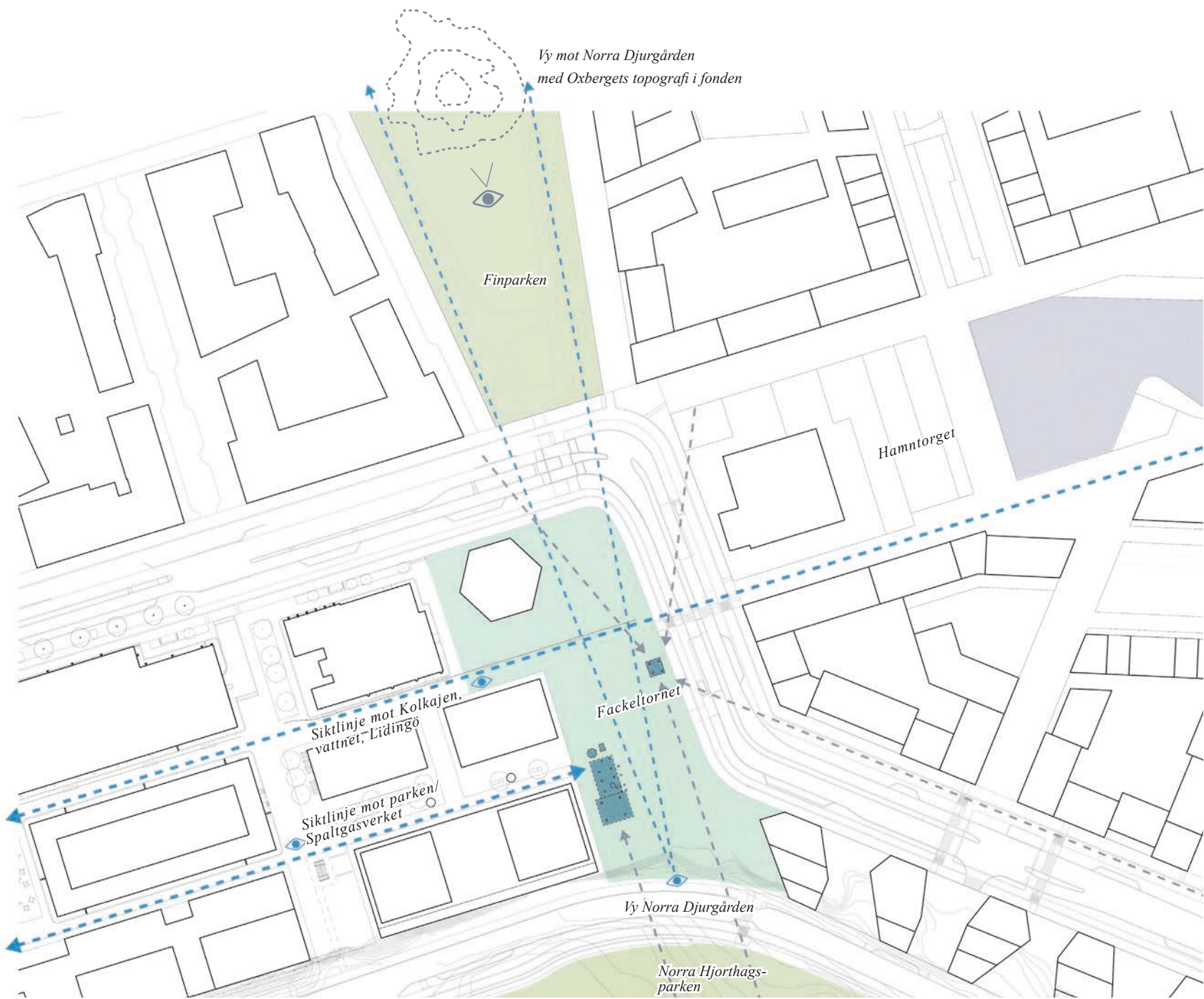
Södra gränd till och från Ropstens T-bana utgör ett viktigt stråk vid evenemang och som vardagsrörelse för boende och arbetande i gasverksområdet. Spaltgasverkets utskjutande placering i gränden resulterar i att stråkrörelsen behöver ledas genom eller runt byggnadsverket. Gasklocka 2 och målpunkter i Gasverksområdet kan även nås från tunnelbaneuppgång i Hjorthagen och sannolikt kommer flöden att delas upp mellan de två uppgångarna.

Norra gränds förlängning in i parken kopplar vidare mot vattnet vid Hamntorget och Kolkajens målpunkter och bostäder. I både Södra och Norra Gränd finns målpunkter i form av handel och service, vilket förväntas inverka på flöden genom parken. Matbutik och Systembolag planeras i hus C och D. Även inom parken finns målpunkter i planerade lokaler i bottenvåningar. Restaurang/café med tillhörande uteservering planeras i hus 19. I fonden i söder finns entré till P-garage inklusive hiss för tillgänglig koppling till Gasverksgvägen. Busshållplats på Bobergsgatan ligger i anslutning till parken.

Gasverksparken utgör en viktig länk i den rekreativa rörelsen från Hjorthagen till Norra Djurgården, via Finparken. En trappkoppling till Gasverksgvägen behövs för att tillgodose denna sammanhängande gröna promenad. Parkens struktur blir en avvägning mellan framkomlighet och vistelse/ rumslighet i parken samt kulturhistoriska aspekter.

VYER OCH BLICKFÅNG

Siktlinjer, landmärken och rumslig upplevelse

Orienterbarhet och visuella kopplingar till omgivningen

Siktlinjen genom Norra gränd, förutsatt att den hålls öppen genom parken, sträcker sig mot vattnet vid Kolkajen med Lidingö i fonden. Siktlinjen i södra gränd avslutas med spaltgasverket. Om utrymmet under spaltgasverket frigörs främträder även parken i vyn.

Spaltugnens skorsten, och i synnerhet fackeltornet, är synliga landmärken på flera håll runt om i området. Från Gasverksvägen, som ligger ca 8,5 meter över parkens nivå, finns möjlighet till överblick över parken. Vyn sträcker sig bort över Norra Djurgården där Oxberget reser sig i fonden. Rummen i anslutning till Gasverksparken, Finparken och Hamntorget, sluttar ner mot vattnet vilket ger utblickar mot dessa även från den lägre nivån i parken.

Gasverksparken har potentialen att ingå i ett långt kontinuerligt parkrum mot Norra Djurgården. Gränsen mot Bobergsgatan behöver hanteras för att skapa upplevelsen av att befinna sig i parkkontexten.

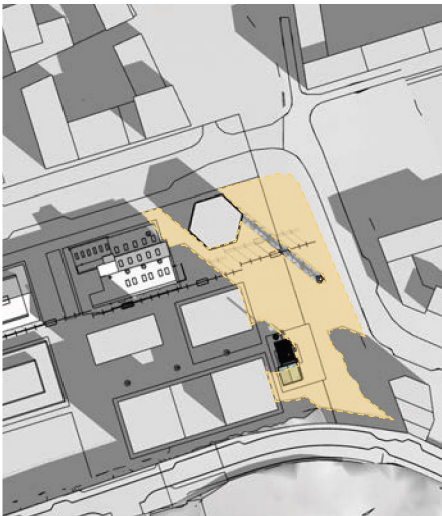

Nivåskillnaden från Bobergsgatan ner till den befintliga byggnaden på Hamntorget skapar öppet rum som sträcker sig över till Hamntorget och vidare mot vattenrummet med Lidingö i fonden. Upplevelsen av himmel på platsen är en tillgång men parkrummet behöver definieras.

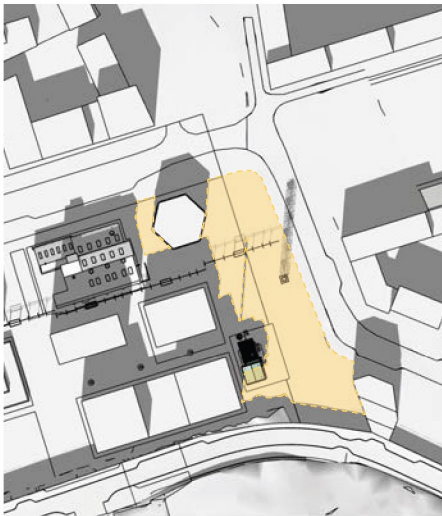
SOLSTUDIER

Klimat, solstudier

20 APRIL

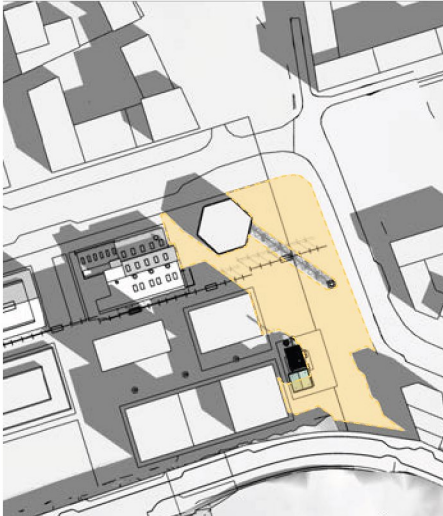

09.00

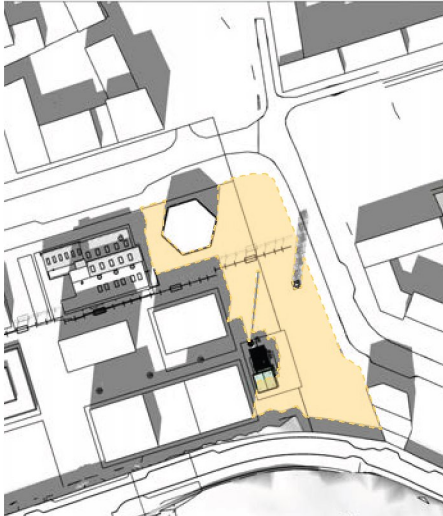

12.00

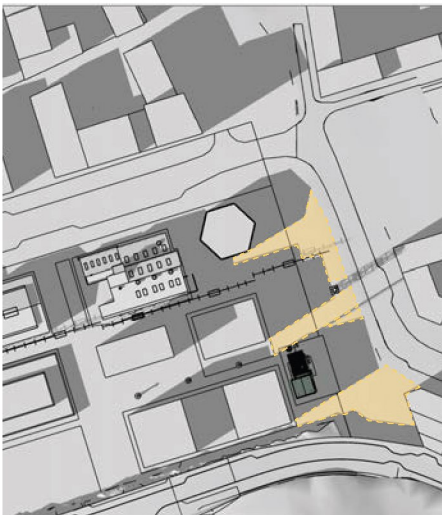
20 MAJ

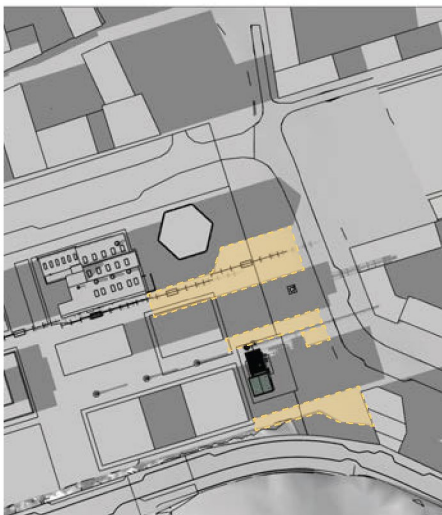
09.00

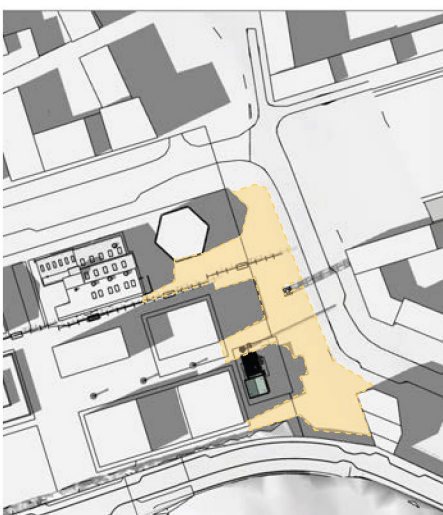
12.00

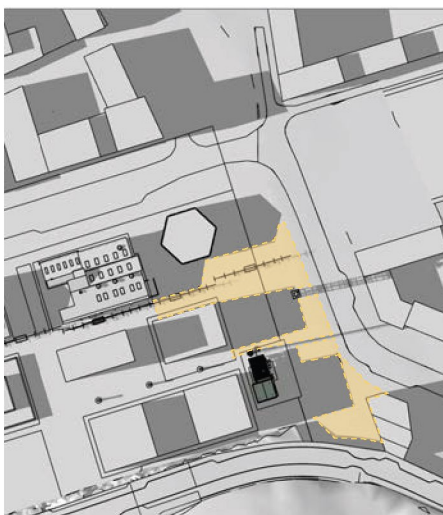
15.00

16.00

15.00

16.00

Solförhållanden i parken

Förmiddagar är solförhållandena som bäst i Gasverksparken då stora delar är solbelysta. Under dessa timmar finns goda möjligheter att inrymma både sittplatser och ett mer aktivt program i soliga lägen. Ytan framför spaltgasverket har ett fint solläge från morgon till mitt på dagen.

På eftermiddagen skuggas parken av allt mer av bebyggelsen i väster. Den östra delen där parken gränsar mot Bobergsgatan är solbelyst längst. Solinfall i parken sker via de öst-västliga gränderna och skapar solbelysta ytor i anslutning till dessa. I parkens norra del i anslutning till Norra gränd och sydost om Hus 19 finns ytor som är solbelysta under större delen av dagen. Generösa och varierade sittmöjligheter samt uteservering placeras med fördel i denna del av parken. Skuggbelagda ytor i parkens mitt och fond lämpar sig för ett aktivt program som lockar till rörelselek eller motion.

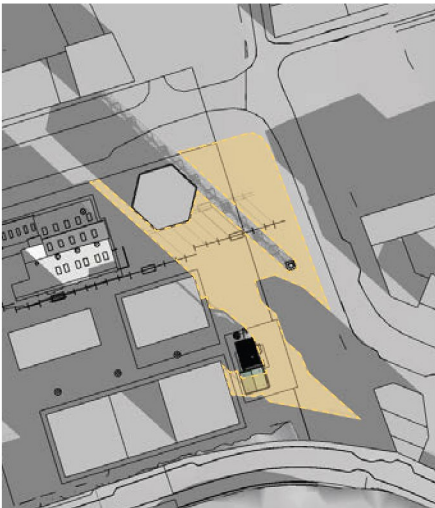
Generellt bör möblering i parken planeras med sittplatser i många olika lägen och riktningar så att de ”go-lägen” som finns i parken under dagen tas tillvara. Högre objekt och vegetation ska placeras med hänsyn till möjliga sittplatser och vistelseytor.

Solstudier 20 mars och 20 juni, se nästa sida.

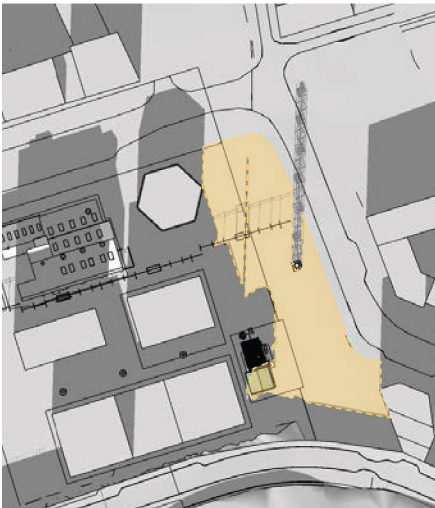
SOLSTUDIER

Klimat, solstudier

20 MARS

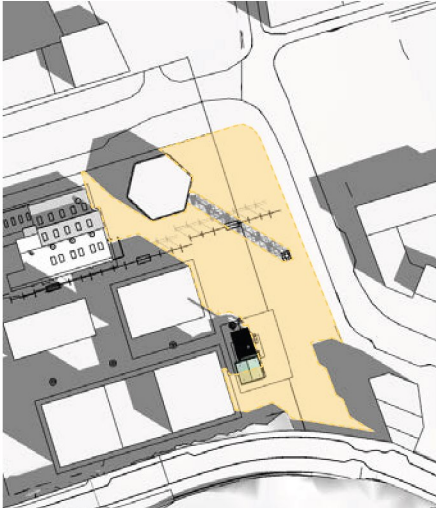

09.00

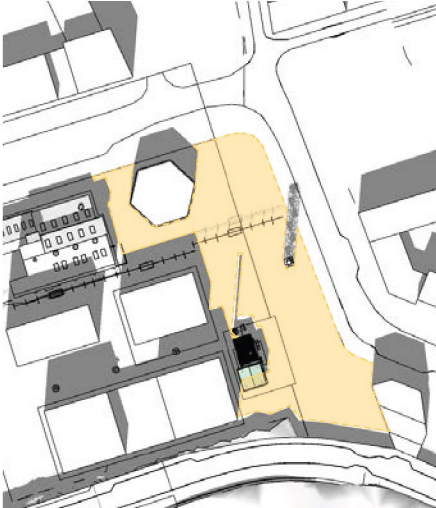

12.00

20 JUNI

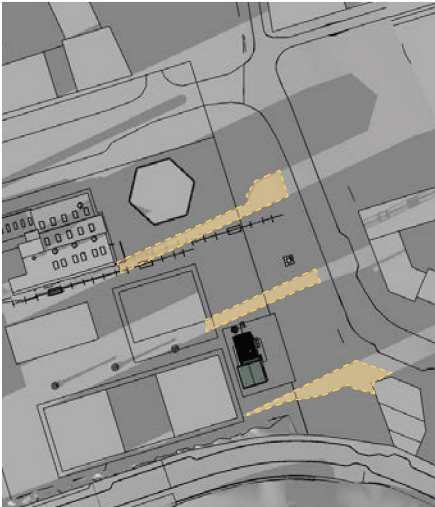
09.00

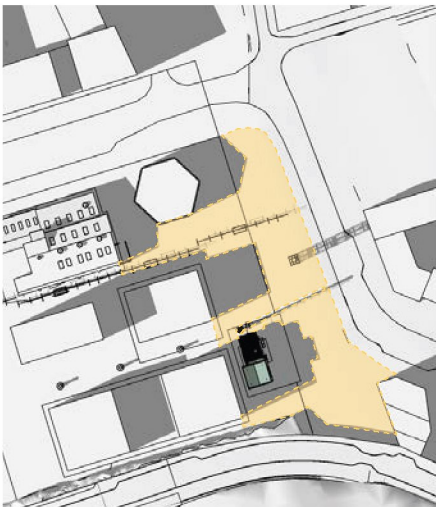
12.00

15.00

16.00

15.00

16.00

18.00

BULLER

Bullerberäkning och upplevd vägmiljö

Ekvivalent ljudnivå dBA

- > 70
- 65 - 70
- 60 - 65
- 55 - 60
- 50 - 55
- <= 50

Structor
Structor Akustik A
Solnavägen 4, 113 65 Stockholm
Tfn 08-545 55 630, www.structor.se

Kolkajen-Ropsten-Gasverket

Trafikbuller
Ekvivalent ljudnivå dygn
Ljudutbredning 1,5 m ö mark

Utförare	Granskare
ARBETSMATERIAL	DSN
Beställare	Datum
Exploateringskontoret	2018-02-14
Rapportnummer	Bilaga
2016-193	K11

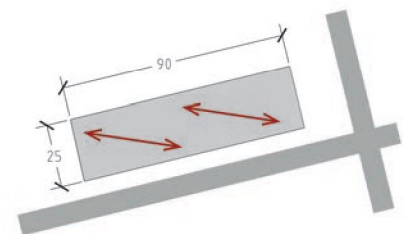
Bullerberäkningen är en sammanslagning av två bullerberäkningar, därav de vita områdena i parken

Buller från Bobergsgatan i parken

Gasverksparken är till hälften omgärdad av Bobergsgatans vägmiljö. Hantering av gränsen mot gata är av betydelse för parkens rumsliga kvalitéer och vistelsevärden. Den bullerberäkning som utförts visar bullernivåer 55-65 dB i stora delar av parken. Bullernivåer i park ska inte överstiga 55 dB och i parkens gestaltning behöver bullerreducerande element införas. Även maskerande åtgärder som syftar till att minska upplevelsen av trafikbuller bör undersökas.

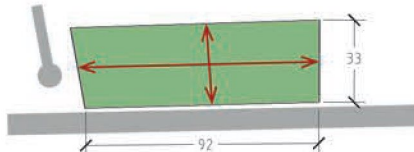
PARKENS STORLEK

Skaljämförelser

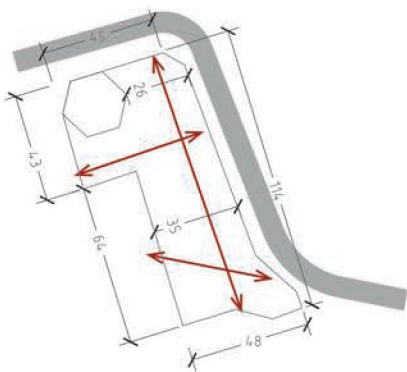
Bysistorget 2254kvm

Uteservering och sitta i solen (dagtid), avskärmade plantering mot gatan, hårdgjord till största del, angöring, förplats till lokaler, flexibel rörelse.

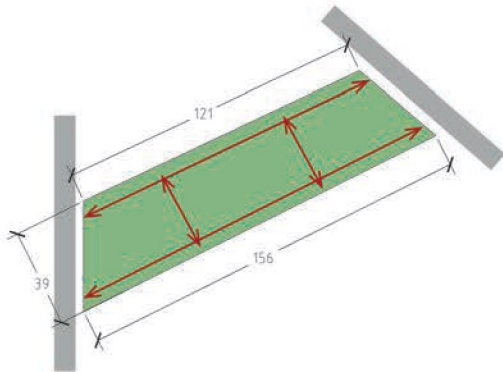
Stigbergsparken 3100kvm

Grön park i direkt anslutning till gatumiljö, topografin en del av rummet. Lek, röra sig i park. Garageingång. Trappkopplingar upp på berget.

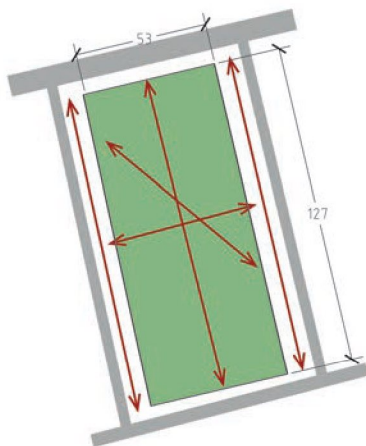
Gasverksparken 4160 kvm

Grön oas, habitatnätverket för ek och gröna samband, kulturhistoriska byggnadsverk som bevaras. Plats för äldre barn och ungdomar.

Ellen Keys park 5250kvm

Lekskulpturer i allén, "finparksdelar" med vatten och skulptur, öppen gräsyta i separata rum. Träd och byggnader ger rumsliga förutsättningar. Uteservering i park. Avskärmat från gatumiljö

Mariatorget 6901kvm

Linjär struktur med central mötesplats vid fontän. Finpark med folkliv. Flexibla gräsytor. Goda solförhållanden lunchtid. Liten lekplats för mindre barn. Grönt stadsrum med gator på alla sidor. Rörelser styrda av planteringar.

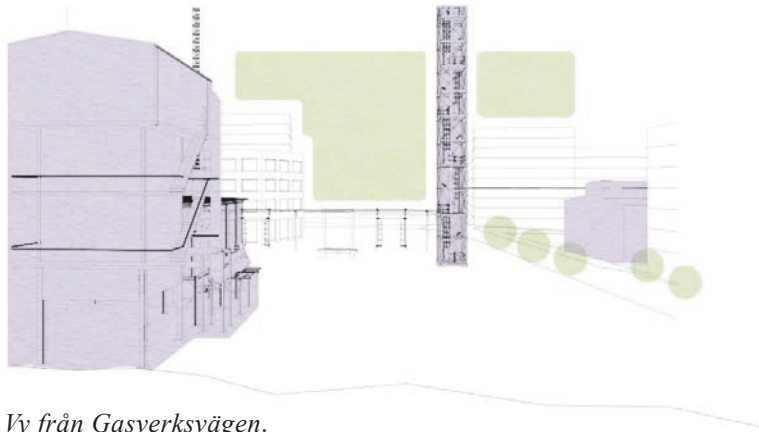

Gasverksparken är en liten park. Förväntningarna och behovet av innehåll i parken är stort. Parken ligger dessutom i skärningspunkten mellan flera olika områden och sammanbindande stråk genom den behövs i flera riktningar. Gatan som gräns ställer krav på hantering av parken rumsligt och ur bullerhänseende. Funktioner behöver samnyttja ytorna och flexibel användning prioriteras framför tydligt programmerad och ytkrävande användning.

SAMMANFATTANDE VYER

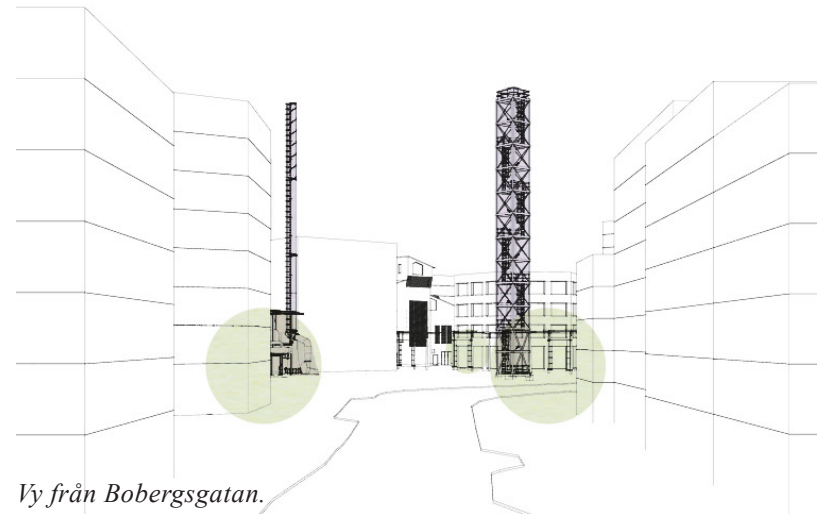
Platsens roll i stadsstrukturen

Vy från Gasverksvägen.

Etablera fysiska och ekologiska kopplingar

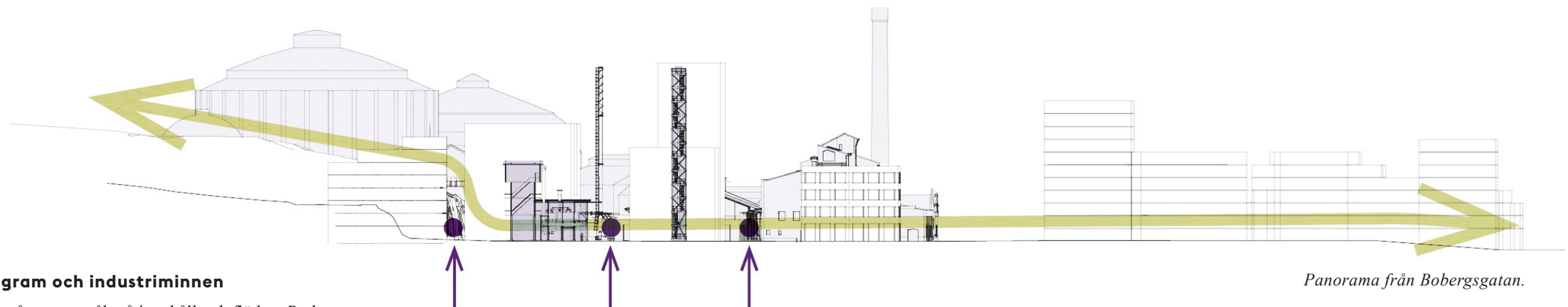
Gasverksparkens läge i Norra Djurgårdsstadens parkstruktur gör parken till en viktig länk i etablerandet av sammanhängande fysiska och ekologiska kopplingar. Visuellt skapar nivåskillnaden i fonden ett samband mellan parken och norra Djurgården. Hjorthagskransens och Djurgårdens ekomiljöer ska länkas samman genom Gasverksparken. Genom att etablera en trappkoppling mellan parken och Gasverksvägen möjliggörs en sammanhängande grön promenad från Hjorthagskransen till norra Djurgården.

Vy från Bobergsgatan.

Vara en entré till Gasverksområdet

Gasverksparken är det första av Gasverksområdets offentliga rum som möter besökare och boende som kommer från Ropsten. En av parkens uppgifter blir därför att fungera som tamburplats och parkens struktur behöver möjliggöra gena rörelser genom parken. Samtidigt behöver parken skärmas av rumsligt från Bobergsgatans gatumiljö. Spaltgasverket och fackeltornet är landmärken synliga runt om i området och bidrar till att stärka orienterbarheten och till karaktären i området.

Panorama från Bobergsgatan.

Väva samman park, program och industriminnen

Parken är liten och här finns många anspråk på innehåll och flöden. Parken har stor kontaktyta mot stadsbebyggelsen och möter den trafikerade och bullriga Bobergsgatan på två sidor. Parkens gestaltning behöver väva samman kulturmiljövärden, förutsättningar för ekologiska spridningssamband, stråk och vistelsekvalitéer.

FÖRSLAGET

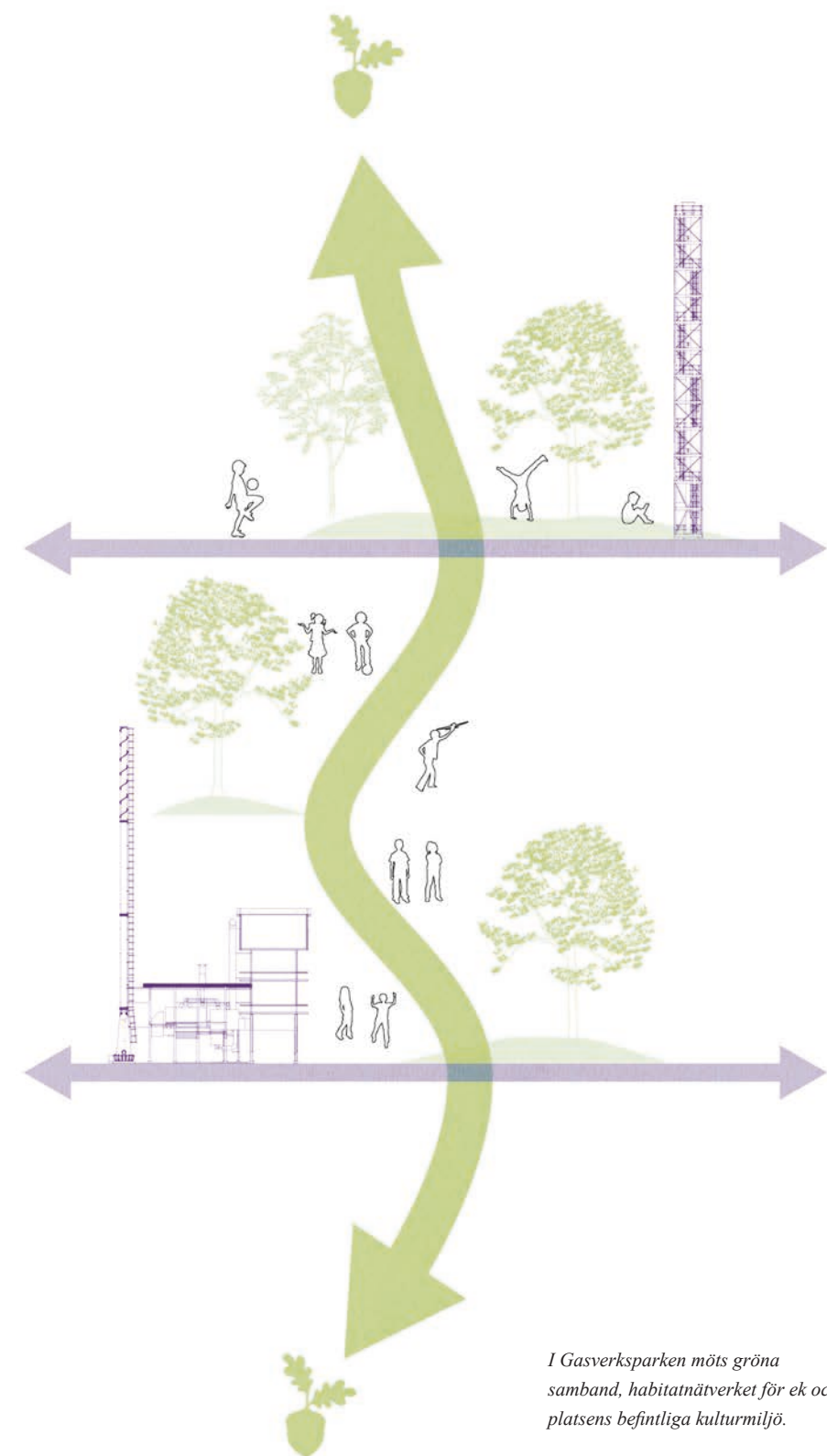
KONCEPT

I Gasverksparken möts gröna samband, habitatnätverket för ek och platsens befintliga kulturmiljö. Ett eklandskap adderas till befintlig industristruktur där målet är att skapa ett parkrum med en tydligt grön karaktär och ett sammanhållet uttryck. Där parken fungerar som komplement och kontrast till det hårdgjorda Gasverksområdet – ett eget stadsrum att komma in och vistas i. Här ska finnas goda möjligheter att passera igenom, i ett för parken avvägt antal stråk. Den rekreativa rörelsen/parkpromenaden genom parken i nordsydlig riktning prioriteras och hjälper till att koppla samman Hjorthagsringen med Finparken, Husarviken, norra Djurgården och övriga parker i NDS. De ekologiska spridningsvägar, som saknas helt på platsen idag, återskapas i samma nord-sydliga riktning för att koppla samman Hjorthagsringen med Norra Djurgårdens viktiga ekområde.

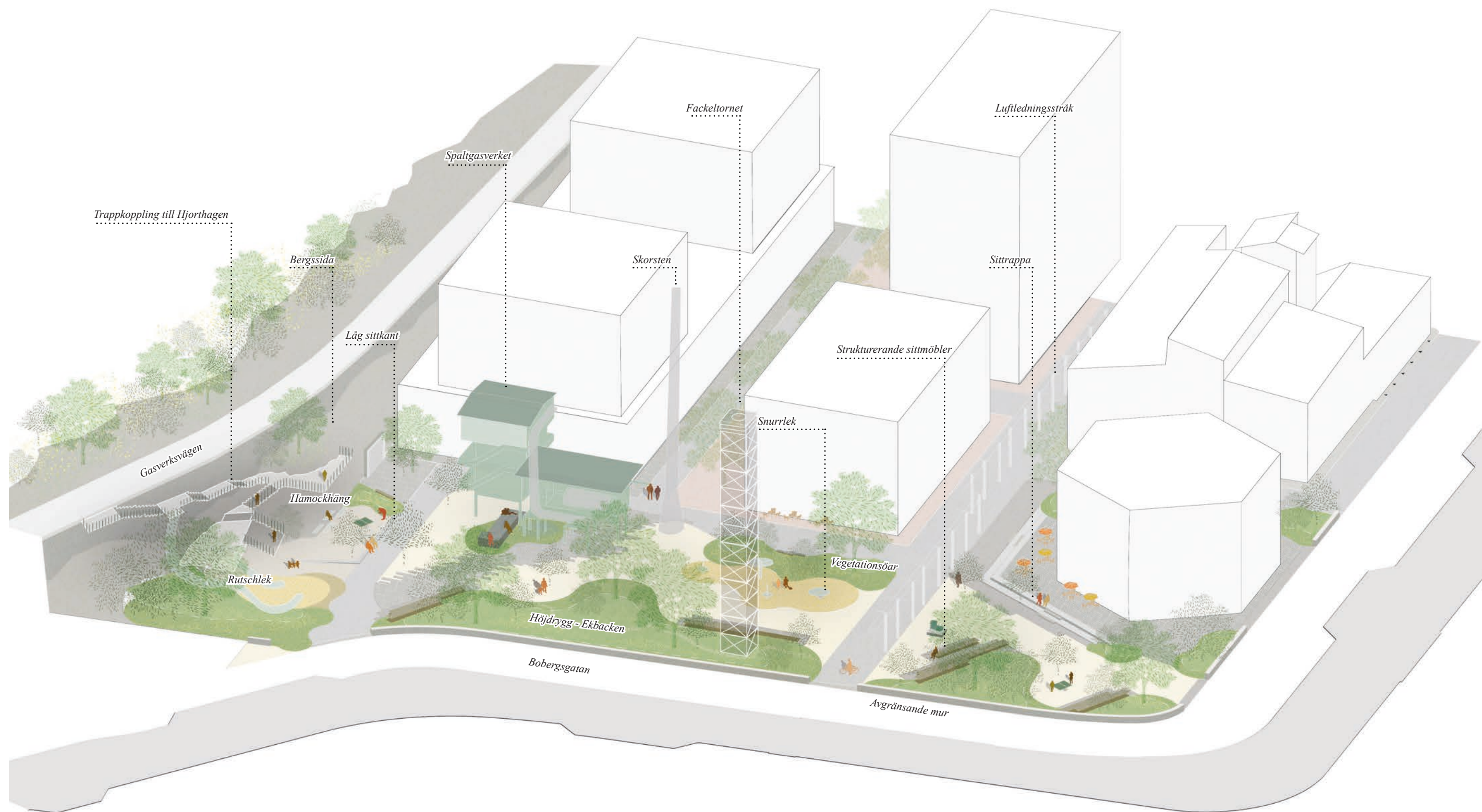
De sparade industriminnena tillsammans med en artificiellt skapad ekmiljö står för huvudkaraktären i parken och utgör den struktur som funktioner i parken inordnas i. Spaltgasverket och fackeltornet är stora objekt i industriell skala och kräver sitt utrymme för att landa i parken. De bildar noder och avtryck i parken och deras skala och karaktär är styrande för hur parken kommer uppfattas. De blir skulpturala objekt som får ett direkt möte med eller står i kontrast till det gröna. För att inte konkurrera med industriminnena placeras därför programmerade delar med större lekstrukturer i parkens fond mot berget. Bergets höjdskillnad utnyttjas till lek och utblick i flera nivåer. Lekobjekt i parkens centrala delar utgörs av lägre element.

I parken ska finnas generösa hängytor och möjlighet att sitta på många olika sätt. Storskaliga möbler visar riktning in i parken och skapar möblerade noder där sollägen utnyttjas. Förhoppningen är att många kan hitta sin plats i parken och att flertalet noder i parken kan fungera som mötesplatser i området.

Ett narrativt lager läggs till för att informera om industriminnenas betydelse – relationen dem emellan, den industriella logistiken i gasverksområdet och kopplar an till gasverkets och stadsgasens betydelse för staden. Berättelsen av helheten placeras i utkanterna av parken - där överblick finns.

I Gasverksparken möts gröna samband, habitatnätverket för ek och platsens befintliga kulturmiljö.

ÖVERGRIPANDE GESTALTNING

Gröna samband och habitatnätverket för ek

Ekbacken

Parken ges ett generellt golv av stensmjöl med inslag av naturstensytor, som ger parken flexibla ytor för parkvistelse och rörelser i och genom parken. Till det generella golvet adderas ekbacken – en kombination av ekar och grön topografi. Den används som en rygg mot gatan och sammanbindande element genom parken. Ekbacken skärmar av mot Bobergsgatan och ger vistelsebara slänter och gräsytor in mot parken samt stärker parkens riktning mellan Hjorthagskransen och Norra Djurgården med sin placering och utsträckning. Ekbacken håller samman parkens karaktär och bildar samtidigt mindre och mer intima rumsligheter inom parken. Dess organiska form blir ett komplement och skaparen kontrast till de långa siktlinjerna i gränderna/tidigare produktionslinjerna och parkens industriminnen.

Ekbacken innehåller hassel och andra arter som naturligt förekommer i ekmiljöer. Arter som gynnar den biologiska mångfalden i området, till exempel blommande och bärande arter, används också. Tillsammans med ekolog utvecklas växtmaterialet för att maximera ekologiska värden och upplevelsevärden i biotopen. Siktlinjer mellan gatan, parken och gasverksområdet styrs medvetet med hjälp av den lägre vegetationen. På sikt fås en upplevelse av ekarnas storlek, som närmar sig industriminnenas skala. Ekbackens topografi med flerskiktad grönska skapar en grön inramning till parken och skapar känslan av att befinna sig i ett grönt rum.

FÖRSLAGET

Kv F

Ekar, planteras i stora kvaliteter - på sikt binder de samman samman artrika ekmiljöer i Hjorthagsringen och Norra Djurgården

Körbar yta - asfalt

Yta programmerad med "Snurrlek"

Flacka grässlänter in mot parken för vistelse

Fackeltornet inordnas i ekbackens utbredning mot Bobergsgatan

Varierad vegetation skapar öppna och slutna delar mot gatan, slänt ca 1:3 Bobergsgatan

Tvärsektion mellan kv F och Bobergsgatan med princip för ekbacken

ÖVERGRIPANDE GESTALTNING

Mötet med kulturmiljön

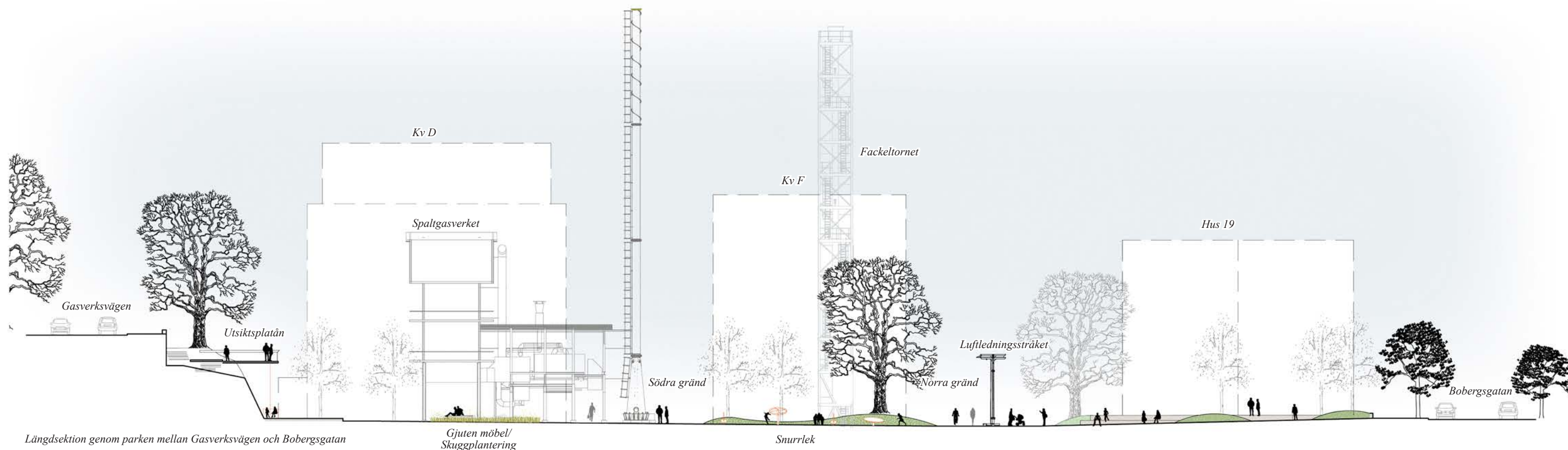
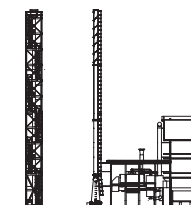
Industriminne i parken

Ekbacken skapar en ny kontext till de industriminne som bevaras i parken. Spaltgasverket finns i blickfånget i stora delar av parken och från parkens entréer är riktningen mot spalten tongivande i gestaltningen. För att få spaltgasverket att fungera i parken rensas det från alla nedstickande delar, upp till en höjd på fyra meter. Detta medgör att parken tillåts glida in under spaltgasverket och besökaren kan komma nära industriminnet. Verket bildar entré till parken från södra gränd och huvudrörelsen genom parken till/från Södra gränd passerar under Spaltgasverket.

Fackeltornet inordnas i ekbacken mot Bobergsgatan då det står i gränsen mot Bobergsgatan. Luftledningen kopplar tydligt parken till resten av Gasverksområdet med sin kontinuerliga sträckning utmed Norra gränd.

Det långsträckta industriminnet och Norra gränd anger i parken den fortsatta riktningen ut mot Kolkajen och vattnet.

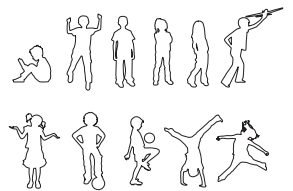
Från utsiktsplatån i fonden har besökaren visuell kontakt och överblick över de sparade industriminne i sin nya kontext. Större lekstrukturer integreras som en del av fonden och i mitten hålls objekten lägre för att inte konkurrera med industriminne. Tubrutschar och andra lekobjekt som i materialitet och uttryck påminner om spaltgasverkets rör och mekaniska komponenter blir lekfulla komplement i parken

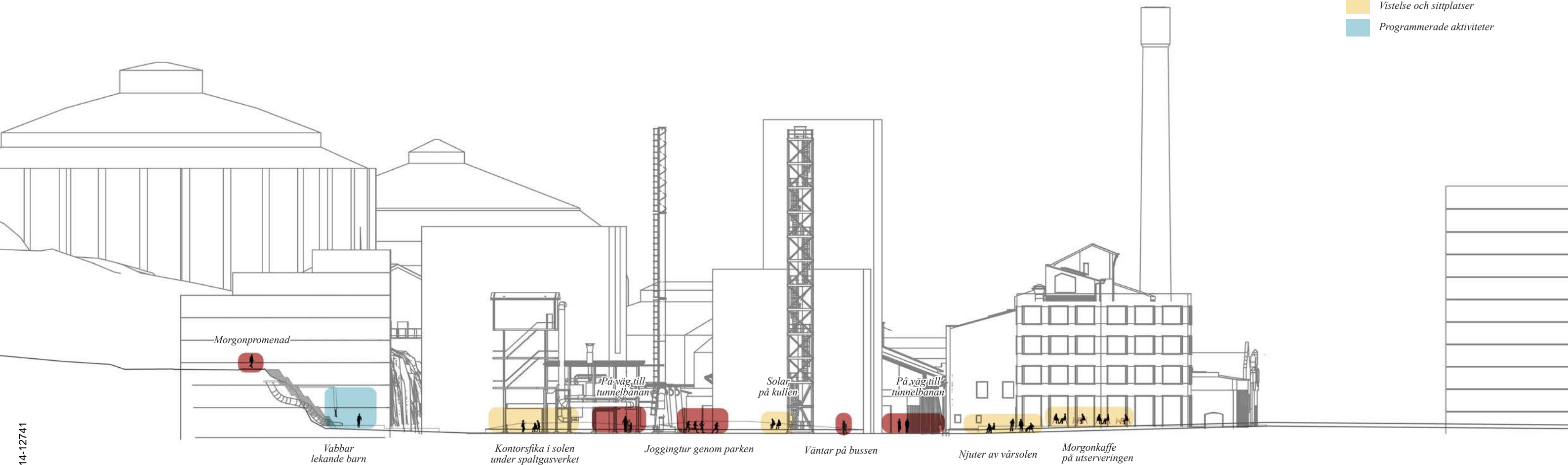
LIVET I PARKEN

Scenario: En vardagförmiddag i april

FÖRSLAGET

- Röra sig genom parken
- Vistelse och sittplatser
- Programmerade aktiviteter

SOCIOTOPVÄRDEN utifrån platsens förutsättningar:

- Landform:* Berget som fond, maximalt nyttjande av nivåskillnaden.
- Uteservering:* Skapa ett samspel mellan park och café
- Utsikt:* Den naturliga topografin, vy från Gasverksvägen och trappa
- Kulturmiljö:* Lyfta fram industriminnena
- Folkliv:* Många som rör sig över och i anslutning till platsen, dra nytta av att detta är en plats att röra sig över

SOCIOTOPVÄRDEN att addera:

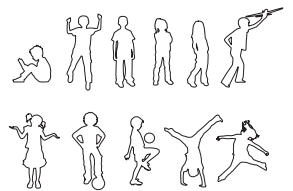
- Grön oas:* Grönskan dominerar karaktären på platsen.
- Promenad:* Rekreativ koppling till Djurgården, Hjorthagen och Kolkajen
- Sitta i solen:* Tillskapa många olika typer av sittplatser - Formella och informella i lugna och aktiva lägen, anpassade efter golägen och förändring under dagen.
- Sitta i grupp, sitta ensam, sitta med utsikt och överblick, sitta och betrakta.*
- Ro:* Skärma av mot Bobergsgatan, intima platser, rum i rum

- Lek för äldre barn:* Aktivera fonden (ex. tubrutsch), lekbara objekt och utrymme för spontanitet.
- Mötesplats för ungdomar:* Plats med stark identitet, väderskyddade platser, kravlöst häng, plats utan krav på konsumtion, aktivitetsytor med flexibelt innehåll.

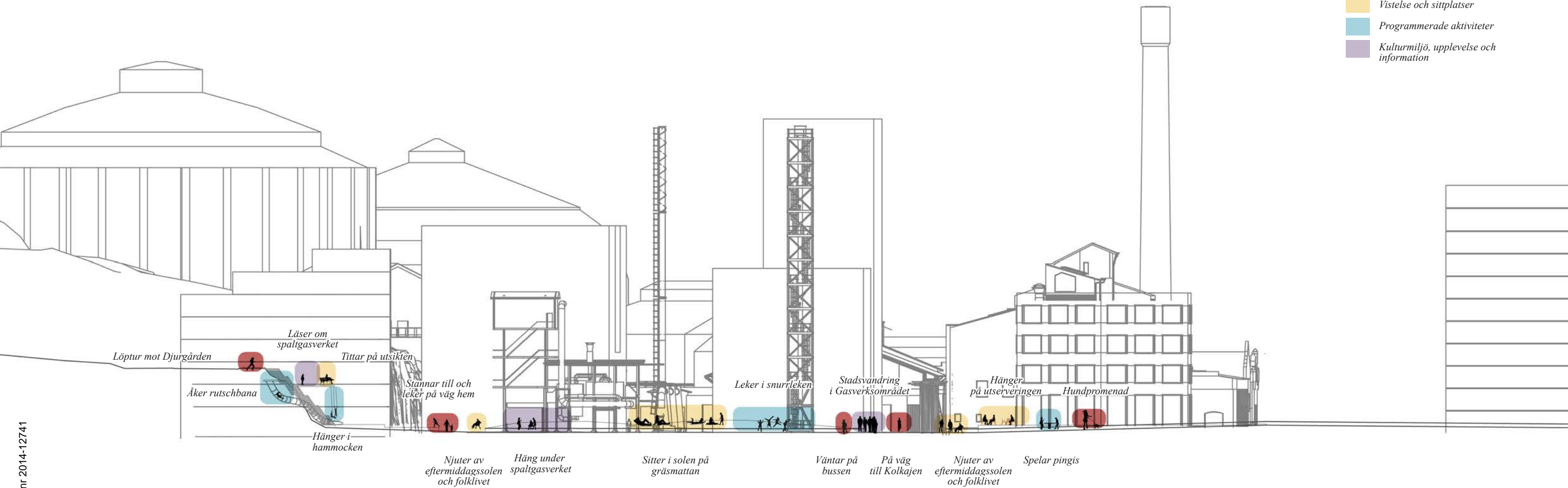
LIVET I PARKEN

Scenario: En helgeftermiddag i slutet av maj

FÖRSLAGET

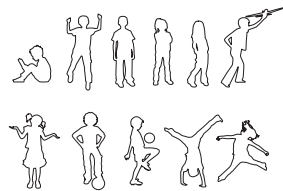
- Röra sig genom parken
- Vistelse och sittplatser
- Programmerade aktiviteter
- Kulturmiljö, upplevelse och information

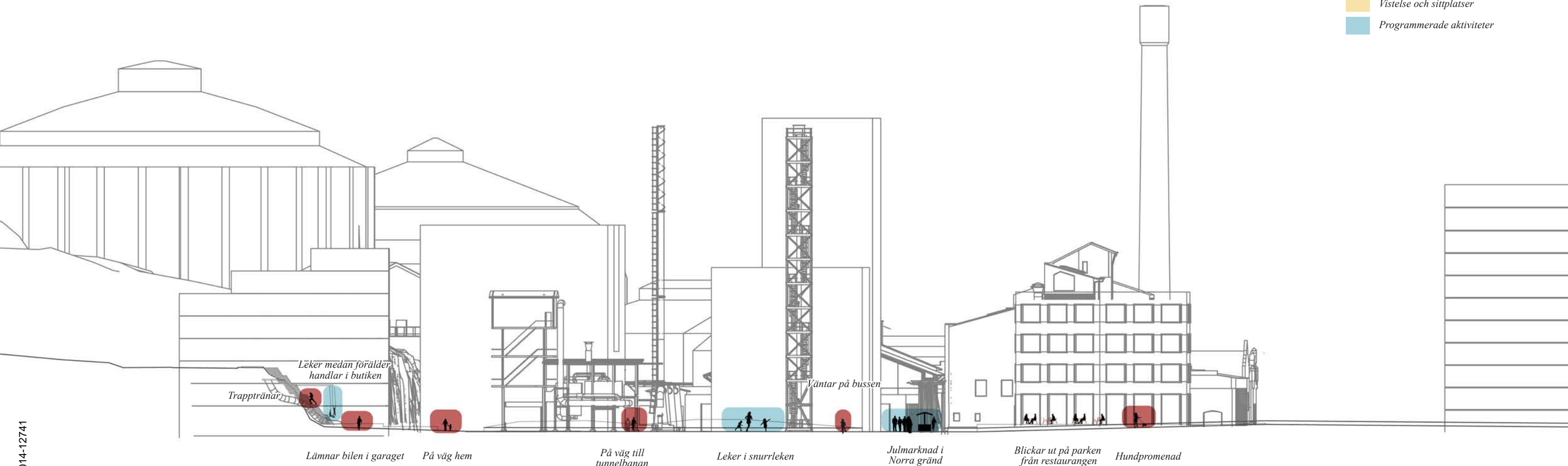
LIVET I PARKEN

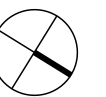
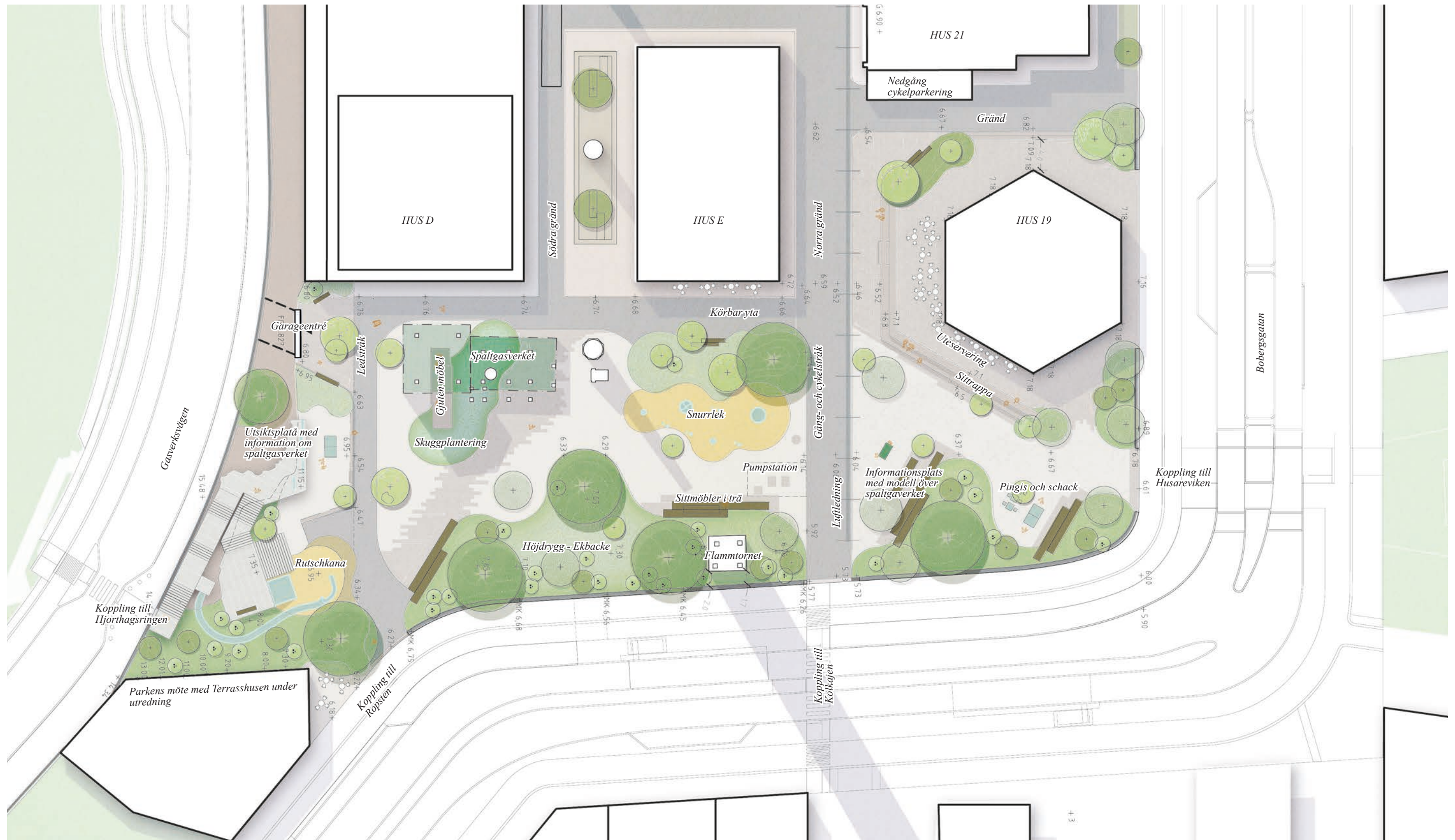
Scenario: Decemberväll

FÖRSLAGET

- Röra sig genom parken
- Vistelse och sittplatser
- Programmerade aktiviteter

PARKENS MATERIALITET

Ekbacken och öarna innehåller uppstammade ekar med ett fältskikt av klippt gräs, ängsyta och mer varierade underplanteringar i partier. Vegetationen kompletteras med mindre blommande träd och arter som främjar den biologiska mångfalden samt årstidsväxlingarna.

Stenmjöl, naturstenskanter och murar samt asfalt utgör basen i parkens hårdgjorda ytor. Naturstenskällar och gatsten används för detaljering och strid sand som fallskyddsunderlag. Planteringarna avgränsas mot övriga ytor i parken med ett 5cm brett vinklat stålband. Även asfaltsytor förses med kant av stål i möte med stenmjöl.

Möbler av trä i grova dimensioner anger riktning in i parken och skapar sittplatser för många. Lekutrustning i rostfritt stål och nät som samspelar med industriobjektens karaktär. Industriminna bevaras i sin materialitet och ger parken ett tydligt historiskt lager. Objekten anpassas så att en trygg parkmiljö ska uppnås.

Grön höjdrygg

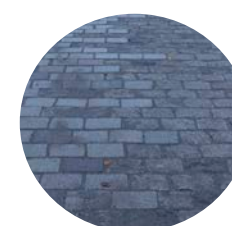
Ekmiljö

Stenmjöl

Asfalt

Granit

Trämöbel

Stålkanter

Spaltgasverket

Plantering under spaltgasverket

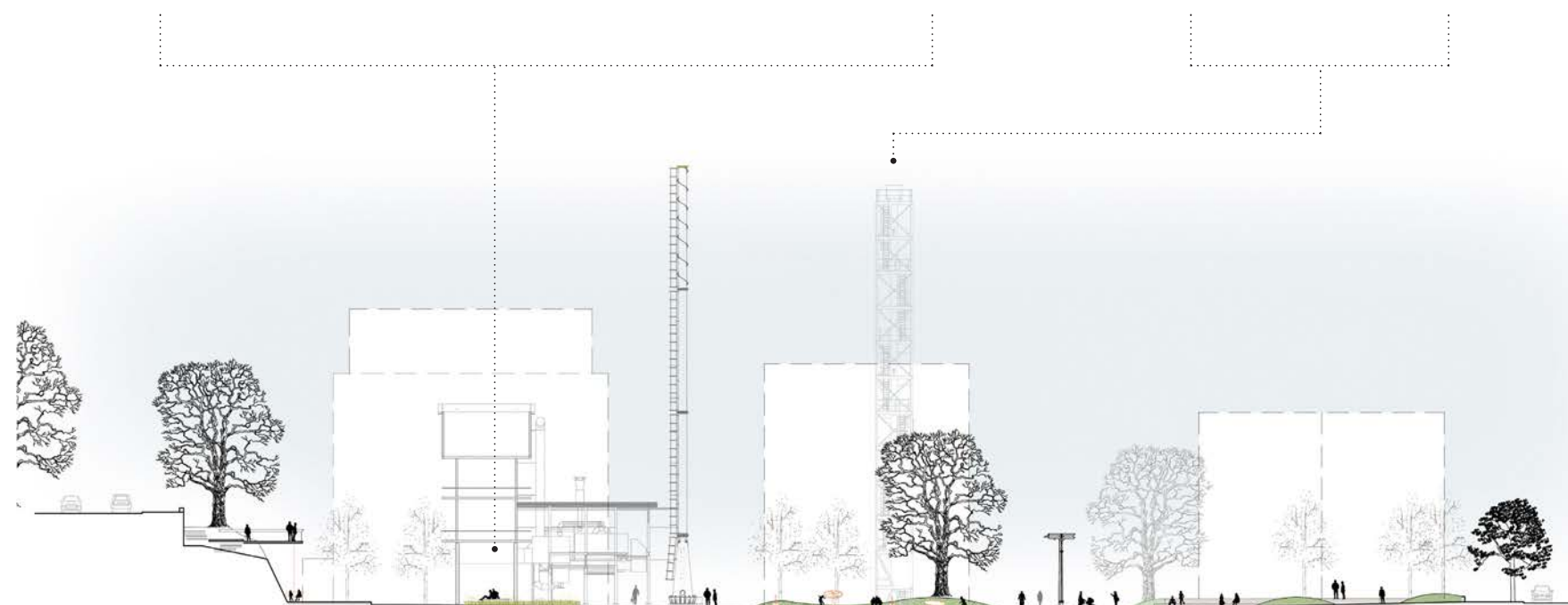
Gjutna möbeln

Industriminne i park

Fackeltornet

Längdsektion genom Gasverksparken

PARKENS MATERIALITET

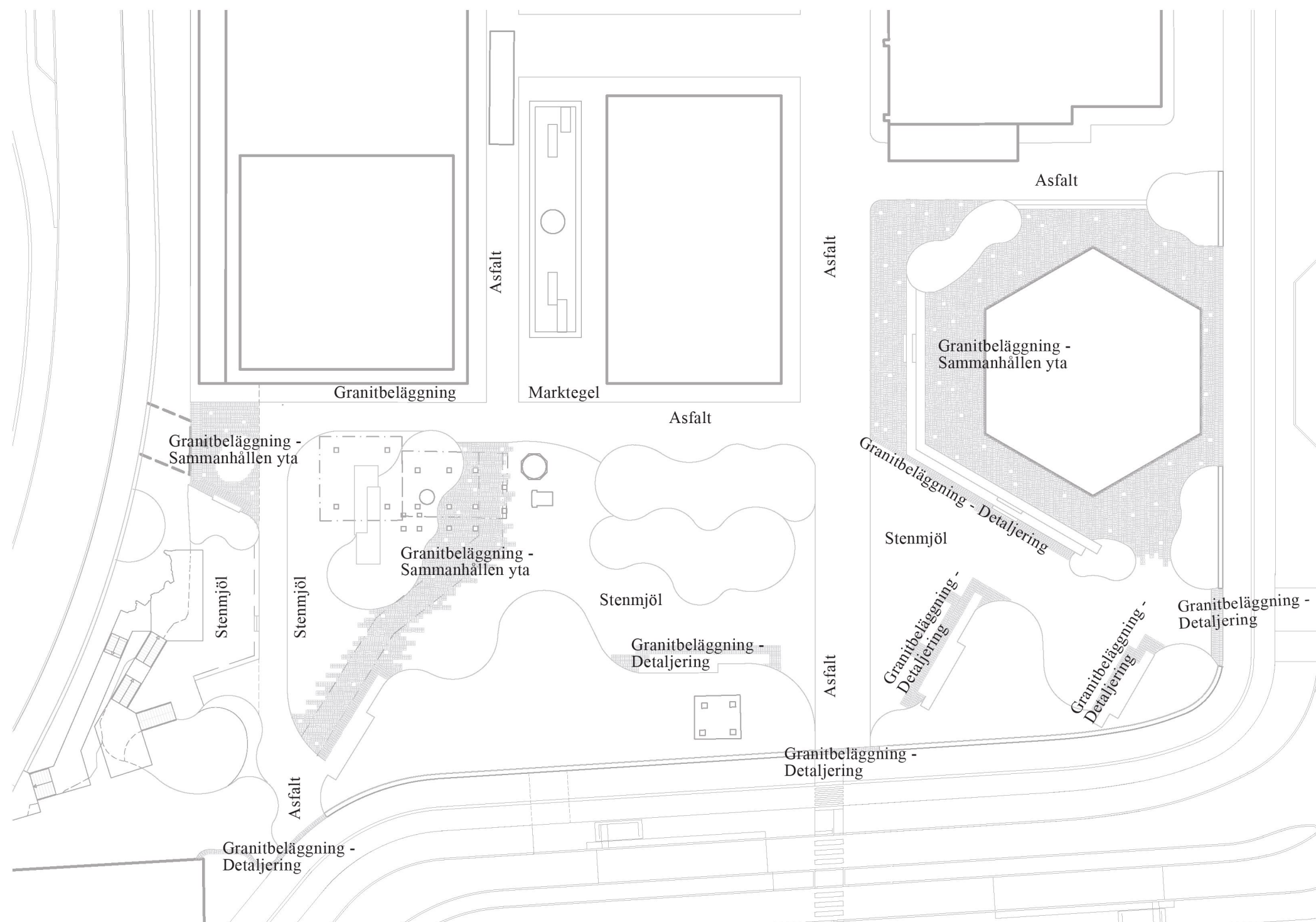
Hårdgjorda ytor

Stenmjöl- ljus grå kulör

Asfalt - blåstrad

Granithällar - varierande
format och kulörStorgatsten - används som detaljering där
den inte påverkar tillgänglighet.

PARKENS MATERIALITET

Granitbeläggning - två principer

Granitbeläggningen i parken detaljerar upp ytor av stenhöl och förstärker golvet vid stråk och platser. Samtliga granitytor i parken har en färgskala som påminner om den naturliga berggrunden på platsen. Det förekommer två olika läggningsprinciper för granitbeläggningen i parken.

De så kallade ytorna är sammahållna granitytor som saknar tydlig riktning. Hällarnas format påminner generellt om storgatsten med undantag av en rektangulär häll som här och var dyker upp i ytan.

Skuggorna och entrémattorna är två typer av detaljering som förekommer i parken. Båda utgörs av hällar i storgatstensliknande format vilka läggs i förband. Till skillnad från ytorna har skuggorna och entrémattorna en tydlig riktning.

För att få ytterligare taktilitet i granitbeläggningen och anknyta till gasverksområdets historiska materialplatt används återbrukad storgatsten i samtliga beläggningsprinciper. Stenarna används sporadiskt och i ytterkanterna av ytor för att inte påverka framkomligheten.

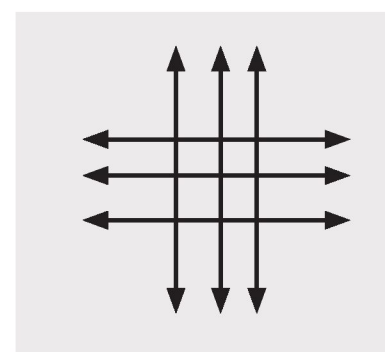

Granithällar -
varierande format och
kulör som knyter an till
befintligt berg

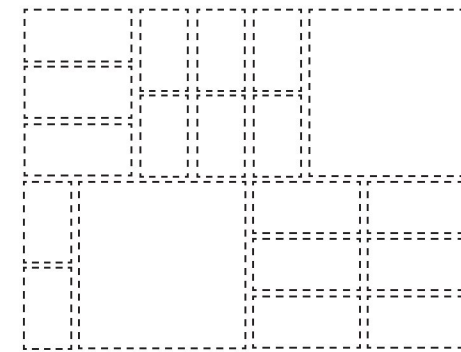

Storgatstenen - används som detaljering
där den inte påverkar tillgänglighet.

Ytor

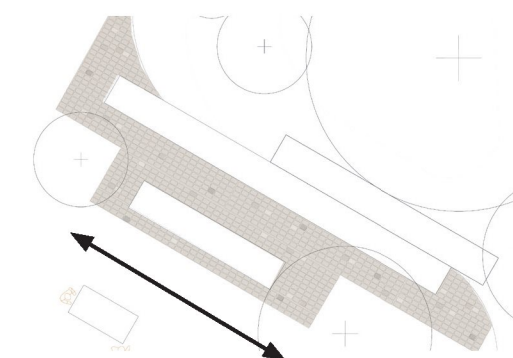

- Riktninglös och sammanhållen
- Består av storgatsten samt hällar i varierande format och kulör

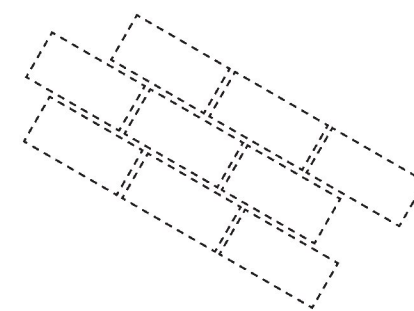

- Hällar i 3 format och varierande kulör
- Storgatsten som detaljering

Detaljering (Skuggor och entrémattor)

- Tydlig riktning
- Består av storgatsten samt hällar i varierande format och kulör

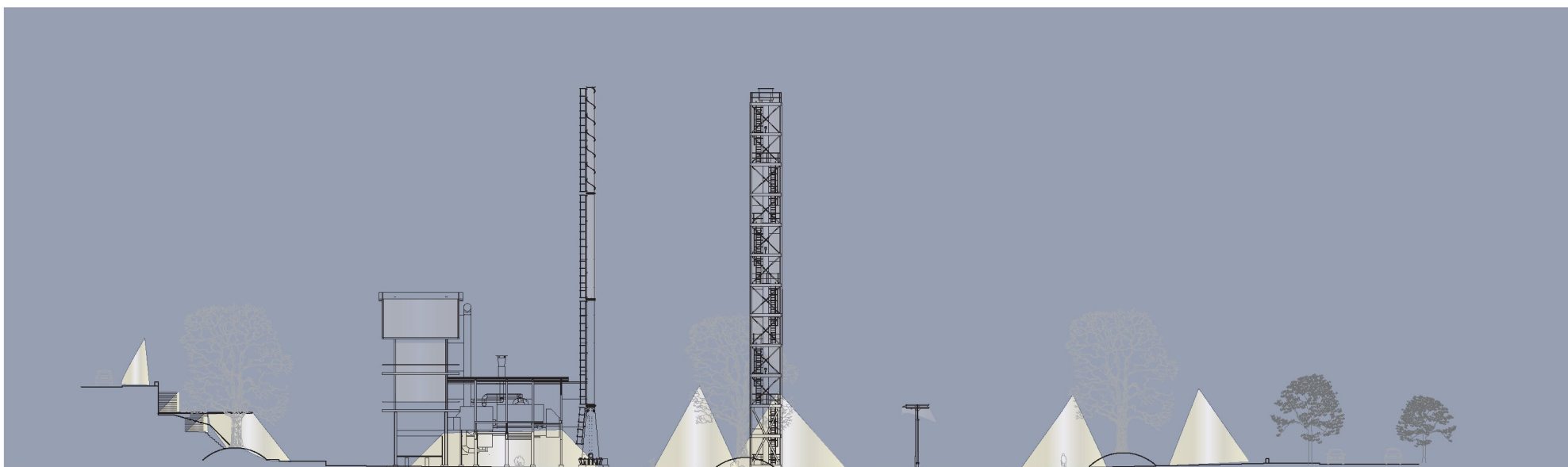
- Hällar i 2 format och varierande kulör
- Storgatsten som detaljering

BELYSNING

Ljusstilgning tar sin utgångspunkt i att stärka parkkaraktären, visa på parkpromenadens rörelse och att bryta ner skalan i rummet. Vegetation och den rums-skapande eckbacken lyfts fram. En parkbelysning med hjälp av spotbelysning utgör grunden. Spaltgasugnen med tillhörande skorsten och fackeltornet tecknar sig som silhuetter mot himlen och belyses sparsamt på höjden. En upplättning och varm detaljering kan behövas av de mer kompakta delarna av spaltgasverket medan fackeltornet med sitt ramverk förmodas kunna stå som siluett mot omgivande miljö. Fonden med bergssidan och trappkonstruktionen får en medveten

ljussättning i förhållande till industriminnena - tillsammans kan de skapa en intressant komposition där fonden bildar en ljusare bakgrund. Trappans funktion som parkkoppling framhävs och otrygga zoner minimeras. Utrymmen för vistelse under spaltgasverkets och trappans plattformar behöver belysas. Stråket genom parken och till parkeringsgaraget får inte upplevs otryggt under dygnets mörka timmar.

I vidare arbete av förslaget konsulteras belysnings- /ljussättningsexpert för att utvärdera dessa grundidéer och utveckla dem vidare. För att förstå hur industriminnena bäst kan ljussättas behövs den totala ljusbild som skapas av redan planerad och i vissa delar byggd miljö sammanställas. Industriminnena i parken bör ljusmässigt kopplas samman med övriga industriminnen i gasverksområdet för en logisk helhet och gemensamt visuellt uttryck.

Den mänskliga skalan och en belysning av parkrummen prioriteras framför starkt upplysta landmärken. Industriminnenas skala görs läsbar.

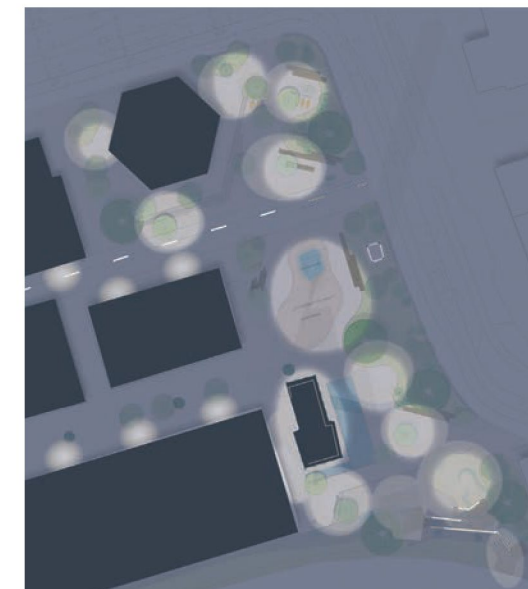
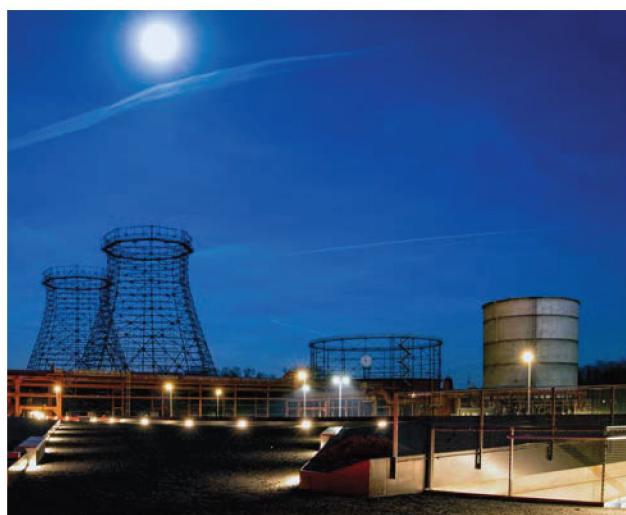

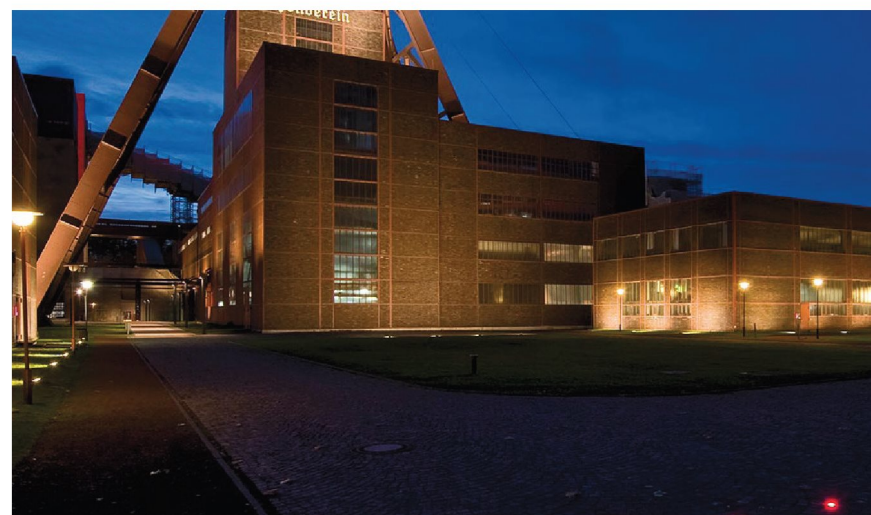
Diagram över parkens belysning

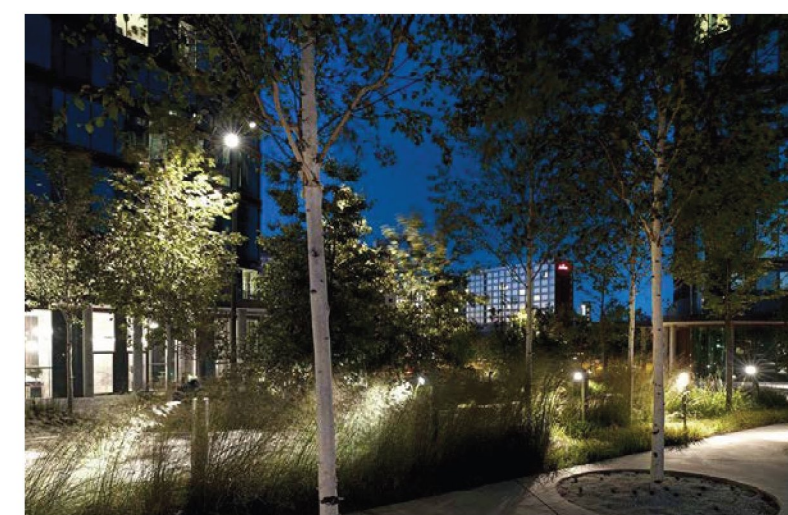
Industriminnena framtäder som svagt upplysta silhuetter.

Förstärk parkens småskaliga rum.

Belysning som orientering i parkstrukturen. Industriminnenas läsbarhet förstärks på ett subtilt sätt

Belysning av eckbackens vegetation framhäver parken rumsliga begränsning och ger karaktär.

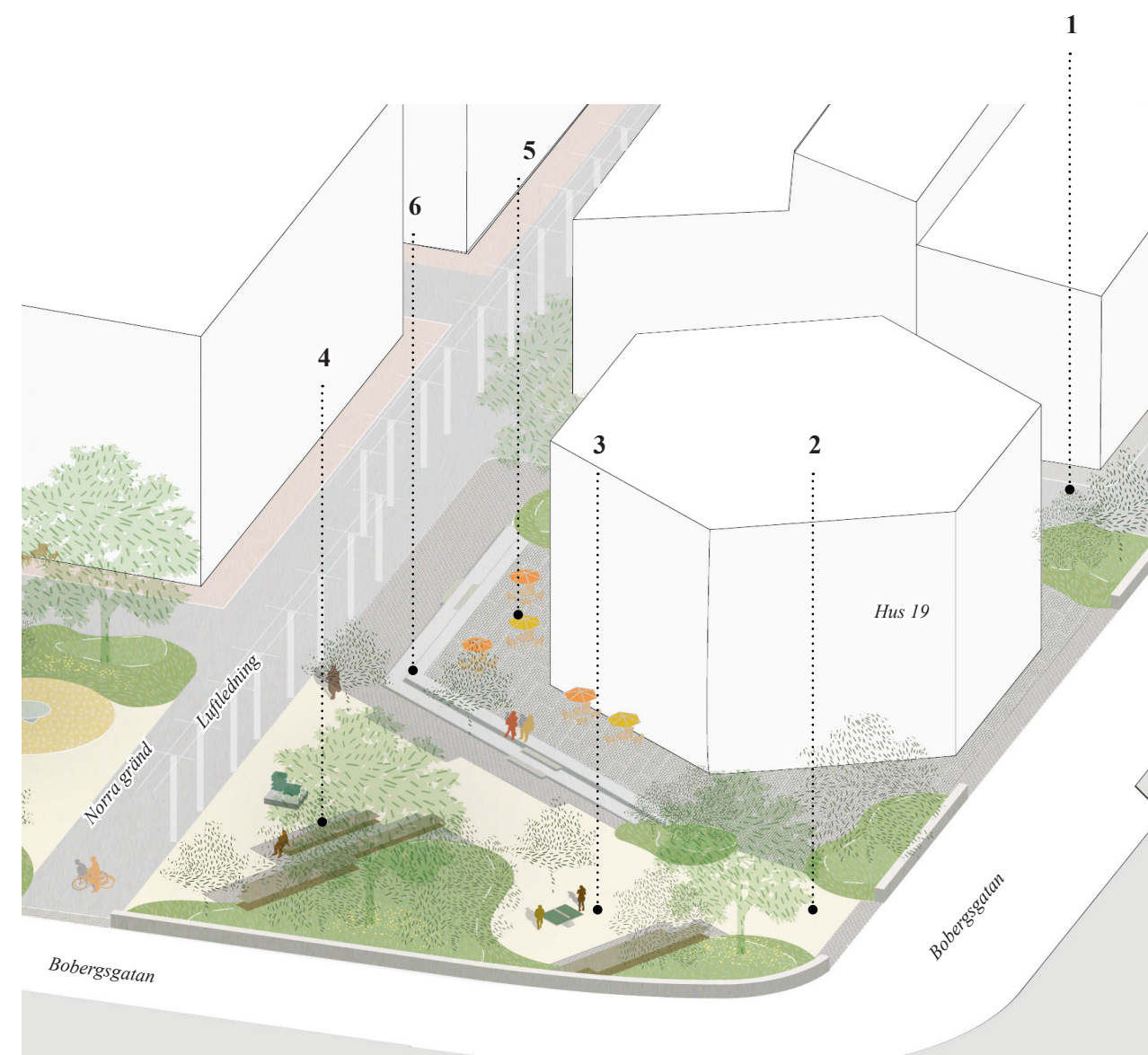
PARKENS DELAR - NORRA DELEN

I norra delen finns två parkentréer kring hus 19. Parken nås dels via gränden väster om hus 19 (1) dels via den norra huvudentrén in till parken direkt från Bobergsgatan. Parken kopplar från den norra entrépunkten (2) även vidare norrut till motsatt sida Bobergsgatan – via övergångsställe över gatan – till den så kallade Finparken samt till stråket Husarviken, ut mot Norra Djurgården. När man gör entré norrifrån i parken så ligger det väldiga industriminnet Spaltgasverket i blickfånget söderut. Spaltgasverket, tillsammans med övriga industriminnen, utgör basen för parkens unika identitet och samverkar med övriga gasverksområdets historiska inslag till att erbjuda en identitetsstark och unik stadsmiljö.

Hus 19 kan sägas stå i en parkkontext men med kontakt mot Bobergsgatan på norra sidan där det också finns möjlighet att sila in i parken via den plåtå som byggnaden står på.

Parkens norra del famnas av ekbacken som i denna del bjuder på varierade planteringar med fokus på blomning i mark- och buskskikt. Den grönskande höjdryggen löper längs med östra och norra parksidan, erbjuder ett visst skydd mot Bobergsgatans trafikljud och intensitet. Parkens gräns mot gatan markeras av en låg sittbar granitkant. Inåt i parken ondulerar den gröna ryggen och antyder mindre rumsligheter (3) där man kan bland annat sitta solvänd på de generösa och i parken återkommande sittmöblerna i trä. De små rumsligheterna programmeras med aktiviteter som t ex pingis och schackspel. Det öppna stråket som bildas mellan ekbacken, med de småskaliga vistelseytorna i öster, och hus 19:s plåtå, utgörs av stenmjöl och sluttar svagt ned mot det korsande stråket på Norra gränd. Stenmjölet, tillsammans med inramningen av de gröna öarna, ger en mjuk parkkänsla och kan samtidigt erbjuda god tillgänglighet.

Det breda korsande Norra gränd bryter av med sin utformning av blästrad asfalt samt, det på stolpar upplyfta, industriminnet luftledningen. (Luftledningen och norra gränd ingår i projektet Gasverket östra). I anslutning till norra gränd och parkens östra entré placeras ytterligare en grupp av de massiva trämöblerna som även här erbjuder solvända sittplatser (4). Här är ett bra läge för att kunna samlas

Axonometri över Norra delen. 1) gränden öster om hus 19, 2) huvudentré till parken norrifrån, 3) minder rumslighet omgiven av ekbacken, 4) solvända sittplatser mot Norra gränd med modell över gasverket/spaltgasverket, 5) plåtå runt hus 19 med möjlighet för uteservering, 6) sittbar gradäng/trappa mellan den övre plåtå och parken.

i grupp eller sitta och titta på förbipasserande. Föräldrar kan sitta här och kika på barnen som leker vid de olika leksnurrorna som finns centralt i parkens mitt. Här finns även att betrakta en bronsmodell av gasverksområdet med industrin som den såg ut innan den transformerades till stad. En Stockholmsk tradition där möjlighet ges att ta del av platsens intressanta industrihistoria. Modellen kan utformas på olika sätt men med fördel förses med interaktiva och pedagogiska inslag. Norra gränd bär på möjligheten att t ex duka upp olika marknader och event där Gasverksparken kan bidra med ytor och bli en självklar del.

Hus 19 planeras för restaurang/caféverksamhet i bottenplan och platån kring byggnaden, särskilt de delar som vänder sig mot söder och sydost passar särskilt bra för uteservering (5). Ytan mot söder, ovan norra gränd, prioriteras för uteservering med bord i flera rader, för tex lunch- och eftermiddagsservering. I detaljplanen planläggs området kring hus 19 som torg och trafikkontoret blir förvaltare av denna yta. Det är en av anledningarna till att den övre platån

beläggs med en yta av natursten, se tidigare avsnitt s.33. Granithällar ger även en yta med god tillgänglighet. Hänsyn är tagen till att uteservering ska fungera tillsammans med stadens/trafikkontorets driftsmått. Terrasseringen mellan den övre platån och den generella parkytan sveper runt hus 19 och följer husets vinklade form och skapar på så vis en rumslig gest som bjuder in i parken (6). Höjdskillnaden tas upp av gradänger i granit och utgör en generös informell sittplats för parkens alla besökare. Terrasseringen har inslag av träsitsar för att erbjuda bekväma sittmöjligheter även då det är kallt. Gradängen kan vid event utmed norra gränd och i parken utgöra läktarfunktion och strukturerande nod. Regelrätta trapplopp placeras på strategiska platser mellan de två nivåerna och exakt placering är något som kommer behöva studeras vidare. Till exempel efter input på entrélägen i hus 19. Gradängen/Trappan bryts upp av grönskande öar som famnar huset och medverkar till att huset kan uppfattas landa i parken. Luftledningen som löper längs Norra gränd bjuder in samt utgör ett orienterande

element i parken och till området. Via Norra gränd skapas en tydlig koppling till Kolkajen österut och vidare in i gasverksområdet västerut.

Väster om hus 19 finns en stor VA-ledning som ska ligga kvar i sitt läge. Åtkomst till ledningen behöver finnas i färdigutbyggd situation. Ledningen korsar den trappa som tar upp höjdskillnad mellan hus 19 och gränden väster om byggnaden. Någon typ av specialkonstruktion för trappan behöver tas fram i vidare arbete, som kan godkännas av SVOA.

Driftmässigt i den norra delen behöver stenmjölsytorna ses över vad gäller jämnhet och ogräsrensas. Träbänkarna bör oljas in med lämpliga intervall. Stentrappans steg och granithällsytor behöver halkbekämpas på vissa platser där många rör sig samt sopas med jämna intervall. Planteringarna behöver droppbevattning, gödslas samt ogräsrensas.

Vy in i parken från den norra entrén. Till höger syns den undulerande eckbacken och dess mindre rumsligheter där man bland annat kan sitta solvänd på generösa sittmöbler.

Vy från Norra gränd vänd mot parkens norra entré. Till höger syns de massiva trämöblerna som erbjuder solvända sittplatser. Här finns även att betrakta en bronsmodell av gasverksområdet med industrin som den såg ut innan den transformerades till stad.

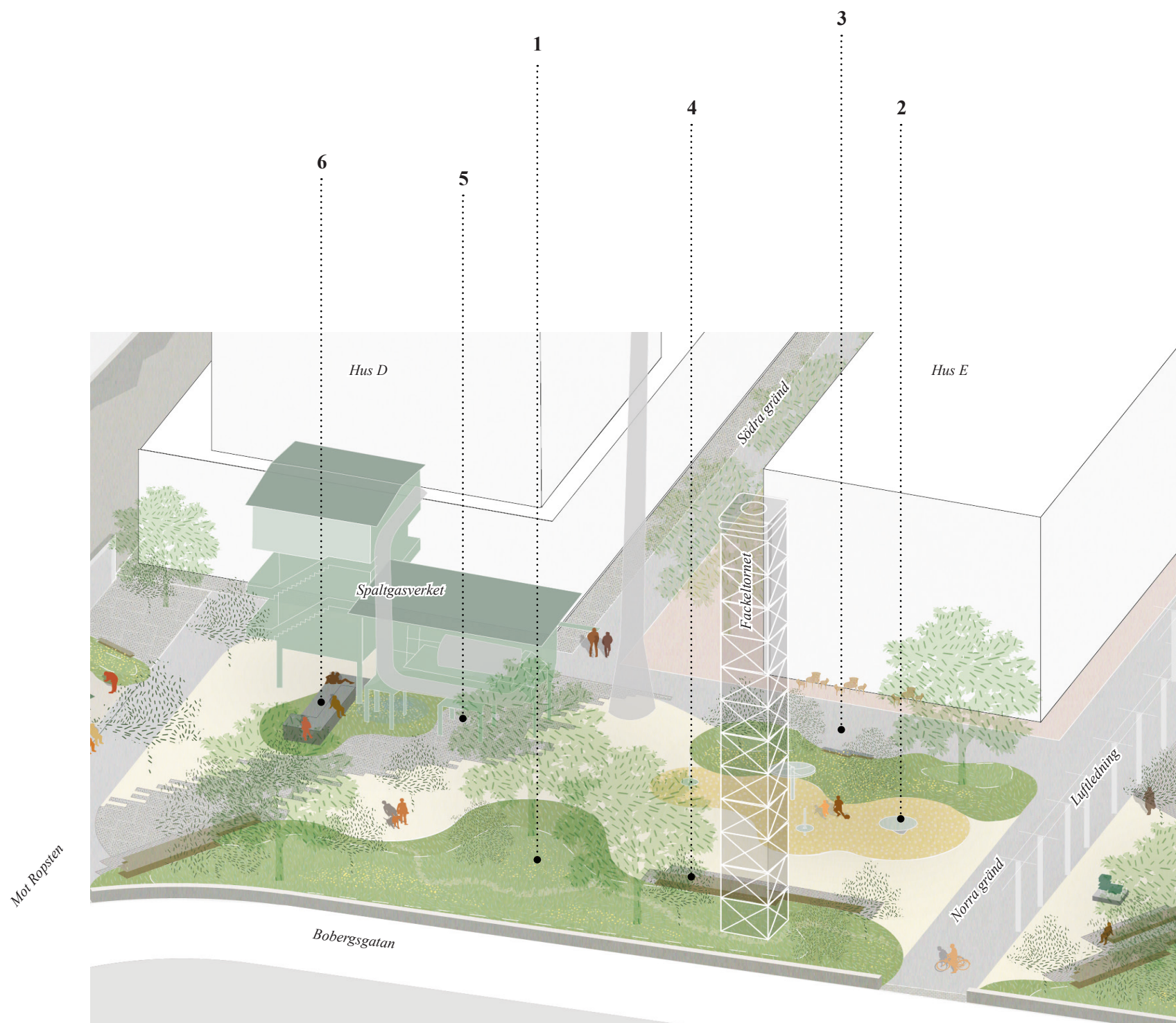

Vy över parken från Bobergsgatan och parkens nord-östra hörn.

PARKENS DELAR - MITTEN

Eckbacken skapar, även i parkens mitt, rygg mot Bobergsgatan. Den definierar parkrummet, tillsammans med Gasverksområdets planerade byggnader, samt minskar upplevelsen av buller från gatan. Eckbacken skapar även välbehövda gröna kvaliteter i parken med inslag av möjliga vistelseytor bland de ängsklädda kullarna (1). Parkens mitt får inslag av buskträd och blomning vilket ger varierade upplevelseaspekter över årstiderna och stärker de ekologiska värdena i parken. Den gröna ryggen och en större grön ö i parkens gräns mot hus F skapar också kontrast och inramning till industriminnena - spaltgasverket och fackeltornet. Det höga fackeltornet, som markerar den nordöstra parkentrén, blir ett orienterande objekt inte bara för parken utan för hela gasverksområdet och syns vida omkring i Norra Djurgårdsstaden och Ropsten.

Parkens mitt hålls öppen tänkt för flexibel användning och rörelse utmed de gena stråk som dels kopplar Södra gränd till Bobergsgatan i riktning mot Ropstens tunnelbana och dels till parkens nordöstra entré/Norra gränd. Generellt markmaterial är även här stenmjöl som bryts av med en detaljering och förstärkning av stråk med naturstenbeläggning, s 33. En centralt placerad lekya (2) med snurrlek, placerad intill den gröna ön, blir fokuspunkt för programmerad aktivitet i parkens mitt. Lekytan skuggas under eftermiddagar av hus F och programmering för rörelselek är därför fördelaktigt i denna del. Lekutrustningens material består främst av rostfritt stål, som samspelar med på rör och apparater i spaltgasverket. Markmaterialet utgörs av stridsand. Mellan den gröna ön och möjlig köryta runt hus F (3) placeras sittmöbler som inbjuder till parkvistelse. Entrézonen till byggnaden får del av de gröna kvaliteter som parken erbjuder med hjälp av ön.

Axonometri över Mitten. 1) Eckbacken 2) yta för lek 3) körbar yta i asfalt 4) sittplater med leken och Norra gränd som blickfång 5) gent stråk mellan Södra gränd och Bobergsgatan, under spaltgasverket 6) den gjutna möbelen och plantering under spaltgasverket.

Fackeltornet står i det gröna sammanhanget mot Bobergsgatan. Tornet står i befintligt läge och nivå och det gröna ikring tornet anpassa till dessa nivåer. Utbredning av tornets fundament under mark behöver utredas i detalj och kommer att påverka hur stor del kring tornet som kan utföras som vegetationsyta och hur det exakta mötet med mark kommer att se ut. Av säkerhetsskäl behöver tornet föras med skydd för att hindra klättring i tornet, som är mycket klättringsbart i sin nuvarande form. För att hindra de flesta rörelser till tornet placeras också en av de generösa parkmöblerna som barriär mellan stråk och fackeltorn (4). Att tornet omgärdas av plantering bidrar också till att skapa en buffertzon kring det. Möbeln skapar sittplatser nära lekytan där man också har bra läge att uppleva folkliv och rörelse utmed norra gränd. Till fackeltornet kopplas en luftningsledning från en vakuumpumpstation (matavfall). Av

kulturmiljöskäl är detta positivt då tornet får en ny och liknande funktion som tidigare. Pumpstationen är planerad att placeras under stensjöllytan mellan lekytan och fackeltornet.

I parkens centrala rum återfinns det bevarade industriminnesobjektet Spaltgasverket. Det till volym största objektet i parken. Spaltgasverkets industrikaraktär bidrar starkt till hela parkens karaktär. Industriminnet anpassas för att i parken rensas på diverse komponenter upp till fyra meters höjd. Detta för att kunna fungera som en säker del i parken, både med tanke på klättringsbarhet och rymd under spaltgasverket. Denna anpassning beskrivs mer ingående på sidan 42.

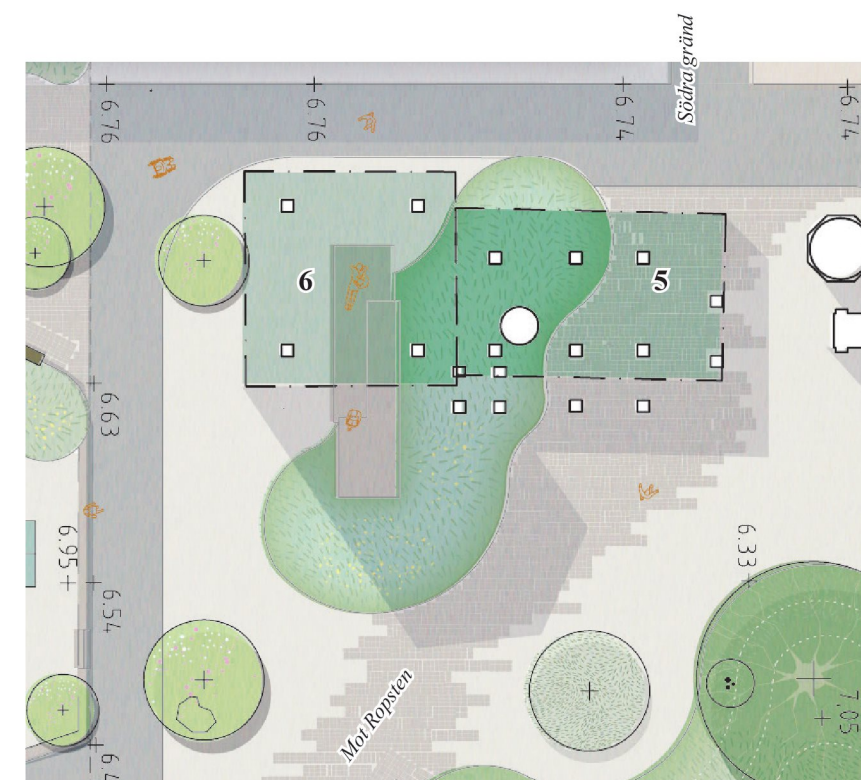

Vy över mitten, En centralt placerad lekylta med snurrlek, placerad intill den gröna ön, blir fokuspunkt för programmerad aktivitet i parkens mitt.

FÖRSLAGET

Det gena stråket från Södra gränd till Ropsten leds genom industriminnet som bildar en portik till parken (5). Spaltgasverket ges en samlande funktion i parken och utrymmet under möbleras med en platsgjuten möbel med en intilliggande skuggplantering (6). Platsen under verket är delvis regnskyddad och kan ses som en möjlig utgångspunkt för olika händelser och aktiviteter. Kanske sitter man här och samtalar, har en yogagrupp eller utegympa i anslutning till platsen? Samspelet mellan de närliggande husen och platsen i och kring Spaltgasverket har potential att stärka parken som mötesplats där t ex ett kafé skulle bidra och skapa ytterligare folkliv kring spaltgasverket.

Driftmässigt behöver stensmjölsytorna ses över vad gäller jämnhet och ogrärensas. Träbänkarna bör oljas in med lämpliga intervall. Granithällsytor behöver halkbekämpas på vissa platser där många rör sig samt sopas med jämna intervall. Planteringarna avgränsas mot övriga ytor i parken med ett 5cm brett vinklat stålband. Planteringarna behöver droppbevattning, gödslas samt ogräsbekämpas. Lekutrustningen ses över vad gäller funktion och säkerhet. Stridsand byts ut med 20-års intervaller. Industriminnet i parken behöver få en specifik driftsmanual.

Planutsnitt över spaltgasverket.

Vå över det gena stråket mellan entrén mot Ropsten och södra gränd under spaltgasverket.

Vå över platsen under spaltgasverket och ytan framför bergrumsgaragets entré.

Hantering av Spaltgasverket

Ett av spaltgasverken från 1971 ska sparas som industriminne från platsen där Stockholms gas tillverkades mellan 1893 och 2011. De viktigaste delarna som bevaras är de huvudsakliga produktionsapparaterna, rör som binder samman dessa, stålkonstruktionen som bär upp produktionsapparaterna och rören, samt utvalda gångbryggor, trappor och karaktäristisk styr- och övervakningsutrustning. De rödmarkerade komponenterna är det som föreslås att tas bort.

Genom att reducera spaltgasverket till dess viktigaste komponenter skapas en rumslighet i relation till industriminnet, med möjlighet till möten och kontemplation i ett nytt stadsrum.

I arbetet med den nya stadsstrukturen i Gasverksområdet föreslås att skorstenarna till de spaltgasverk som rivs ska flyttas två meter norrut för att möjliggöra angöring i Södra gränd. Detta påverkar även skorstenen till det spaltgasverk som står i parken, samt matningen till den, som behöver flyttas. Frågan behöver utredas vidare och är enligt överskommelse en fråga för fastighetsägarna att driva.

Läs mer om hanteringen av industriminnet i dokumentet *Spaltgasverket i Hjorthagen – anpassning till det framtida Gasverksområdet genom upprustning och partiell rivning* (GIPP arkitektur/Tyréns daterat 20220401)

Illustrationer denna sida: GIPP arkitektur

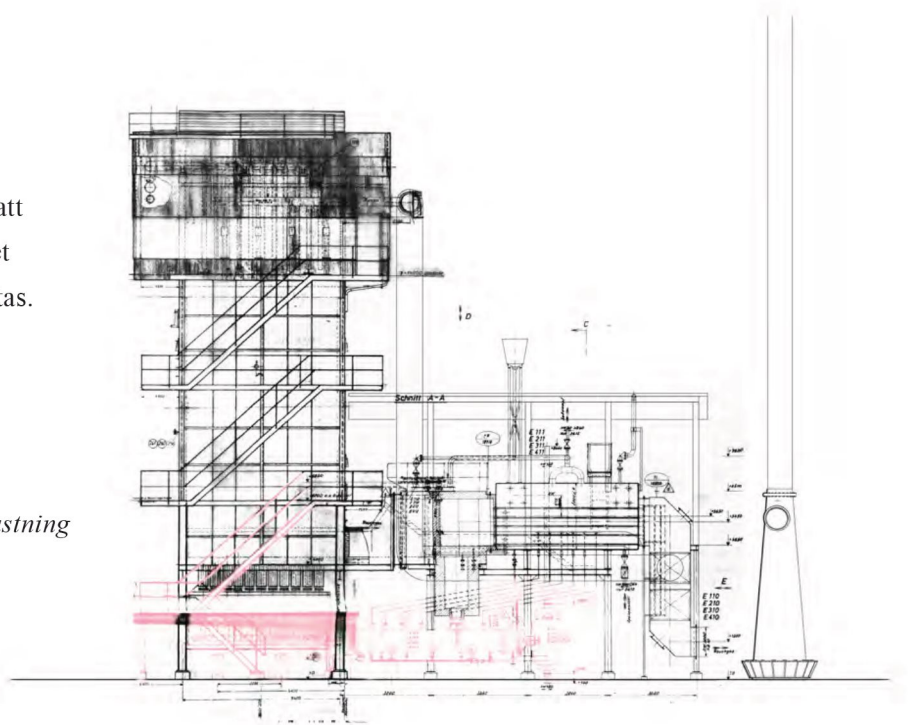

Illustration av spaltgasverket, De rödmarkerade komponenterna är det som föreslås att tas bort, och de rödstreckade förtydligar de som ska sparas

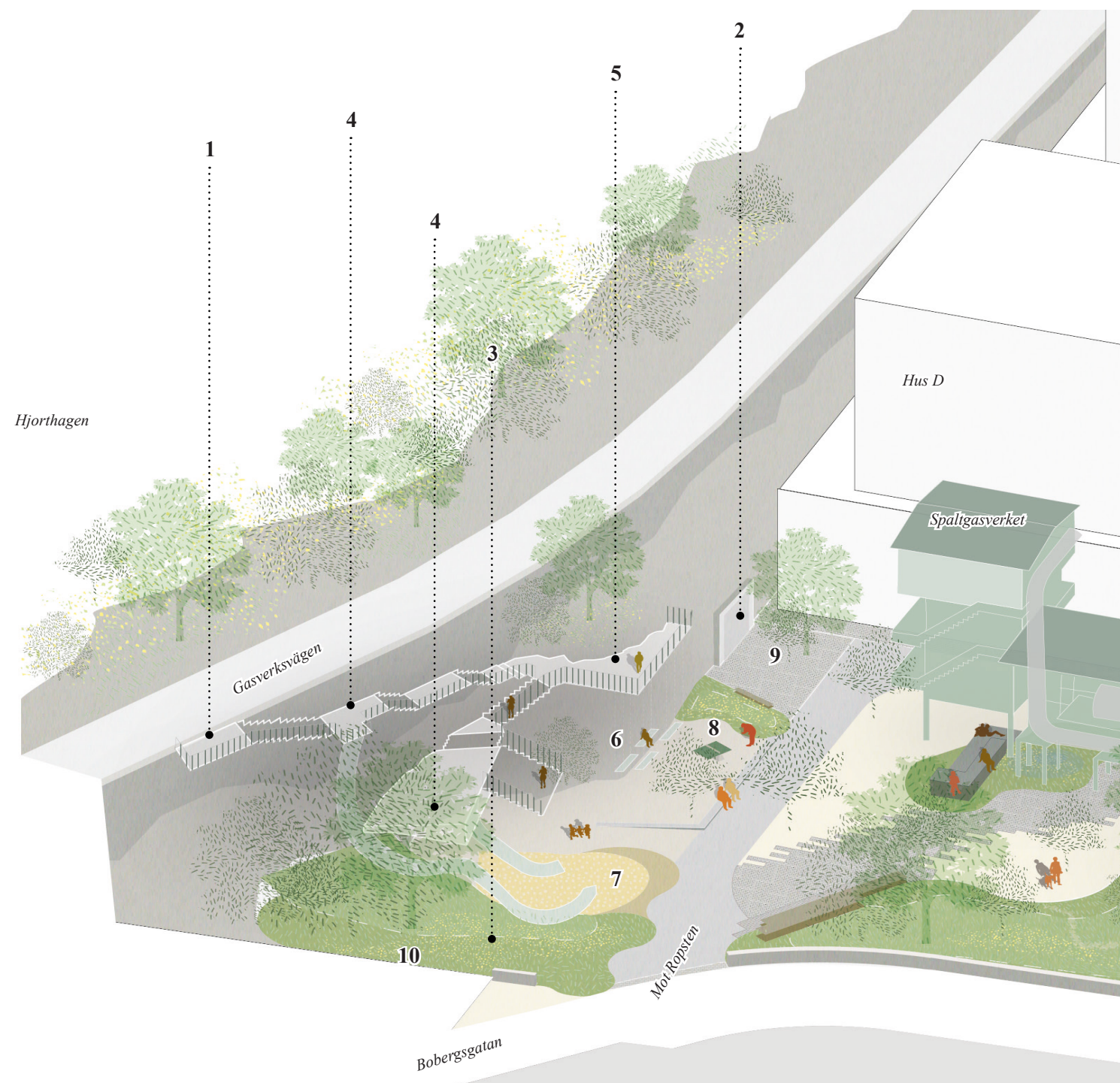

Öy mot Södra gränd från entrén mot Ropsten.

PARKENS DELAR - FONDEN

Längst i söder ligger den mest aktiva delen av parken - planerad med flera olika lekfunktioner och en viktig trappkoppling till Hjorthagen (1). Berget utgör fond till parkrummet och ger parken ett tydligt avslut i söder. Denna vertikala vägg, som i sitt uttryck väver samman ett collage av betongkonstruktioner och berg i dagen med ny stödmur för ovanliggande Gasverksvägen, bidrar ytterligare till parkens industrikaraktär. I bergssidan tillskapas en ny personentré till Stockholms parkering bergrumsgarage (2), tidigare bergrum för naftalager. Entrén kommer vara en viktig punkt att nå för många i Norra Djurgårdsstaden. Via garageentrén nås även en hiss, längre in i bergrummet, som kopplar gasverksområdet tillgängligt till Hjorthagen. Ekbacken bildar slänt, som tar upp delar av höjdskillnaden mellan Gasverksvägen och parken, där berget faller undan i sydost. En grön entré skapas av att ekbacken med en större ek visar sig ut mot Bobergsgatan, även från söder (3).

Trappkopplingen mellan parken och Gasverksvägen är en del av den så kallade parkpromenaden som förbinder Hjorthagen med Norra Djurgården. Trappan utformas som en stålkonstruktion, dockad mot berget och muren och inspirerad av industrikaraktären. Trappan får inslag av plattformar där lekobjekt som rutsch kan integreras (4). Även information om parkens historia lämpar sig här när man från en större plattform får lite bättre utsikt och överblick över Gasverksparken och spaltgasverket (5). Från trappan och plattformen ser man ända bort till Oxberget i Norra Djurgården. Från platån finns även möjlighet att se in på spaltgasverkets första våning med bevarade apparater och rattar. Under plattformen placeras även lugnare funktioner som hängytor i form av hammockar/stela gungplattformar (6). Trappan landar på en lätt upphöjd yta i förhållande till parkens generella golv. Markmaterialet utgörs här av stenmjöl och stridsand, som är fallskyddsunderlag där rutscharna landar (7). Sanden famnas av den gröna slänten och får avslut mot stråket med en mjukt formad slänt i gummi- eller korkmaterial. På stenmjöllytan ställs ytterligare pingisbord eller annan kompletterande spelaktivitet (8).

Axonometri över Fonden. 1) trappkoppling mot Hjorthagen 2) entré till garage 3) ekbacken 4) plattformar för lek och vistelse 5) plattform med utsikt och information om platsens tidigare historia 6) hängytor under plattform 7) lekylta/fallskyddsområde rutschar 8) yta för spel 9) entréyta garage 10) möte med Terrasshusen, under utredning

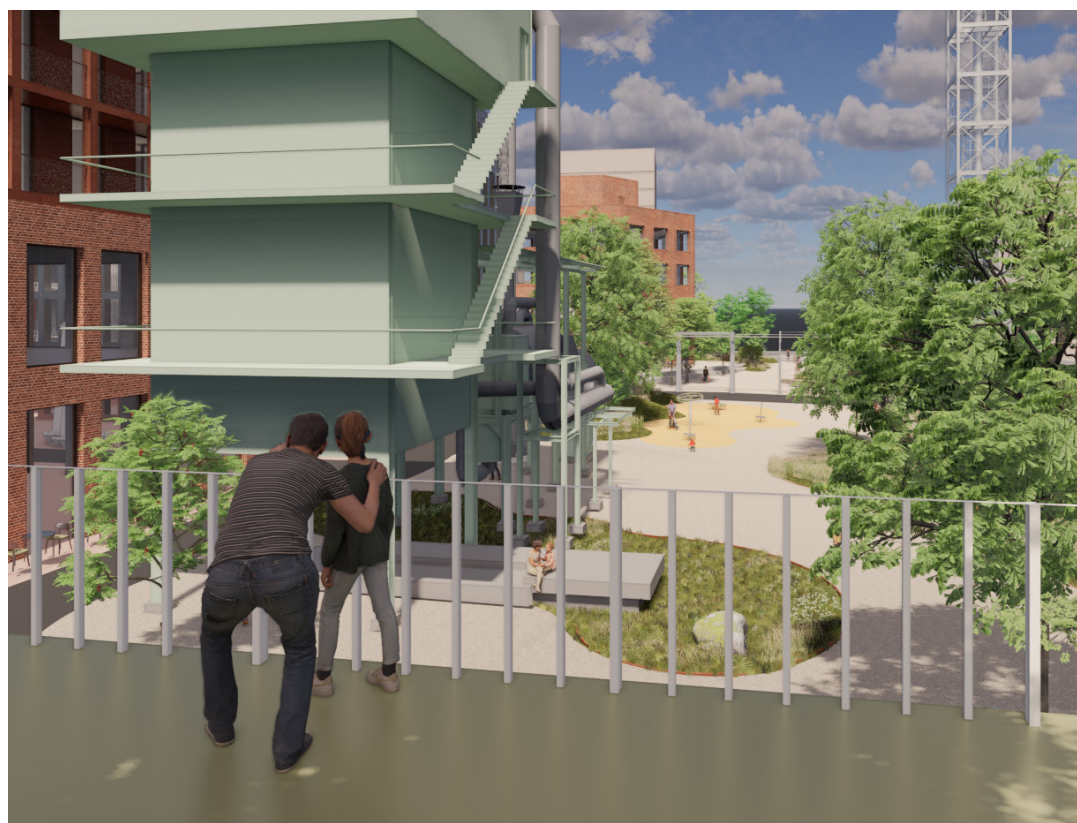
Parkentrén i sydost från Bobergsgatan kopplar vidare mot Ropsten och spås bli en av de viktigaste entréerna till Gasverksområdet. Stråket mellan gatan och kvarter D, i förlängningen mot Södra gränd, utförs i blåstrad asfalt – lika Norra och Södra gränd. Kanter mellan programmerade delar och stråket samt ekbackens slänt fungerar som naturligt ledstråk fram till fasad. Glapp i kännbar kant kompletteras med ledstråk i mark. Det gena stråket under spaltgasverket beläggs med natursten, se avsnitt om mitten, och så även den avsmalnande ytan utanför garagets entré (9). På båda sidor om den, från berget utstickande, entrén placeras planteringsytor som övergång mot berget. Till den östra och större av dessa kan ytligt dagvatten från bergsskärningen ledas och tas om hand. Detta är något som utreds i vidare arbete. I gränsen mellan planteringar och den

hårdgjorda ytan finns sittplatser där man kan vänta på någon som kommer från garaget eller har handlat något i kv. D:s butik/kafélokaler. Ett väl uppstammat träd placeras i naturstensytan, sikten in mot och ut från entrén är viktig.

Fonden får en medveten ljussättning i förhållande till industriminnena - tillsammans kan de skapa en intressant komposition där fonden bildar bakgrund. Trappans funktion som parkkoppling framhävs och otrygga zoner minimeras.

Parkens möte med intilliggande kvarter i sydost, Terrasshusen, är under utredning.(10)

Driftmässigt behöver stenmjölsytorna ses över vad gäller jämnhet och ogrärensas med jämna intervall. Träbänkarna bör oljas in med jämna intervall. Granithällsytor behöver halkbekämpas på vissa platser där många rör sig samt sopas med jämna intervall. Planteringarna avgränsas mot övriga ytor i parken med ett 5cm brett vinklat stålband. Planteringarna behöver droppbevattning, gödslas samt ogräsbekämpas med jämna intervall. Lekutrustningen ses över vad gäller funktion och säkerhet. Stridsand byts ut med 20-års (?) intervaller. Konstruktionen för trappan behöver en specifik underhållsplan.

Vy från den större plattformen i trappkopplingen. Här får man utsikt och överblick över Gasverksparken och spaltgasverket. Från plattformen ser man ända bort till Oxberget i Norra djurgården och här finns även möjlighet att se in på spaltgasverkets första våning med bevarade apparater och rattar.

Vy mot Fonden. Under den större plattformen placeras lugnare funktioner som hängtytor i form av hammockar/stela gungplattformar. Trappan avslutas på en lätt upphöjd yta i förhållande till parkens generella golv. Här landar även rutscharna som utgår från trappkopplingens övriga platåer. På stenmjölsytan framför hängtytor ställs pingisbord eller annan kompletterande spelaktivitet.

Trappkopplingen mellan parken och Hjorthagen

Trappkopplingen mot Hjorthagen tar upp en nivåskillnad på ca 8m och löper längs bergsskärningen och den nya mursidan som håller upp Gasverksvägen. Under gasverkets aktiva tid användes bergsskärningen för att fästa upp konsoler. Dessa konsoler bar upp luftledningar som löpte i öst-västlig riktning längs bergsskärningen. Tanken är att trappans dragning följer bergets form, i huvudsak denna riktning, för att knyta an till denna historia. Trappans dragning ger också den som rör sig i trappan en upplevelse av det naturliga landskapet. Det är också tänkt att trappan ska ta upp så lite utrymme som möjligt av parkens yta samtidigt som att den blir en bra och generös koppling.

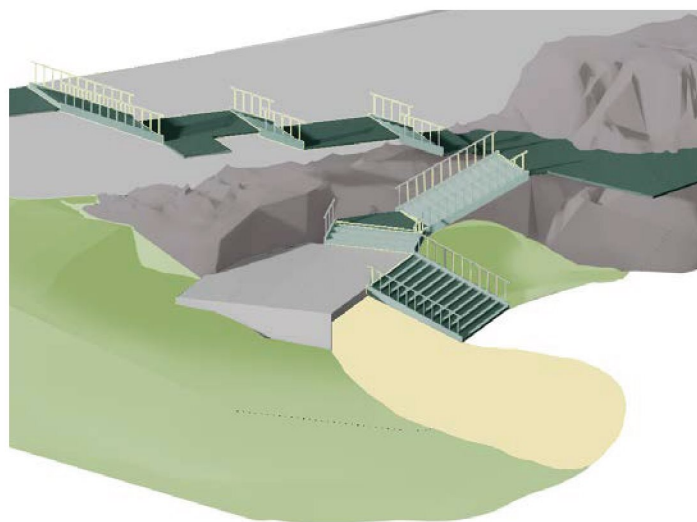
Trappan får en materialitet och struktur som relaterar till spaltgasverket och traditionen av fästa in konsoler i berget. Bergets kvalité och möjligheten till att fästa in bärande konstruktioner i muren behöver studeras ytterligare för att hitta en slutgiltig lösning för trappans uppbyggnad. Ett alternativ till konsoler kan även vara pelarlösningar av olika slag. Utsiktsplatån landar på befintligt berg, drygt fyra meter ovan mark, och kommer behöva någon typ av pelare ned mot mark. Den nedre platån utformas som en solid på mark och kan med fördel låna bergets naturliga materialitet. Otrygga hållrum och möjliga tillhåll under trappan minimeras. Slänten dras fram under trappan för att reducera utrymmet mot marken och öppningar vid större nivåskillnader täcks av.

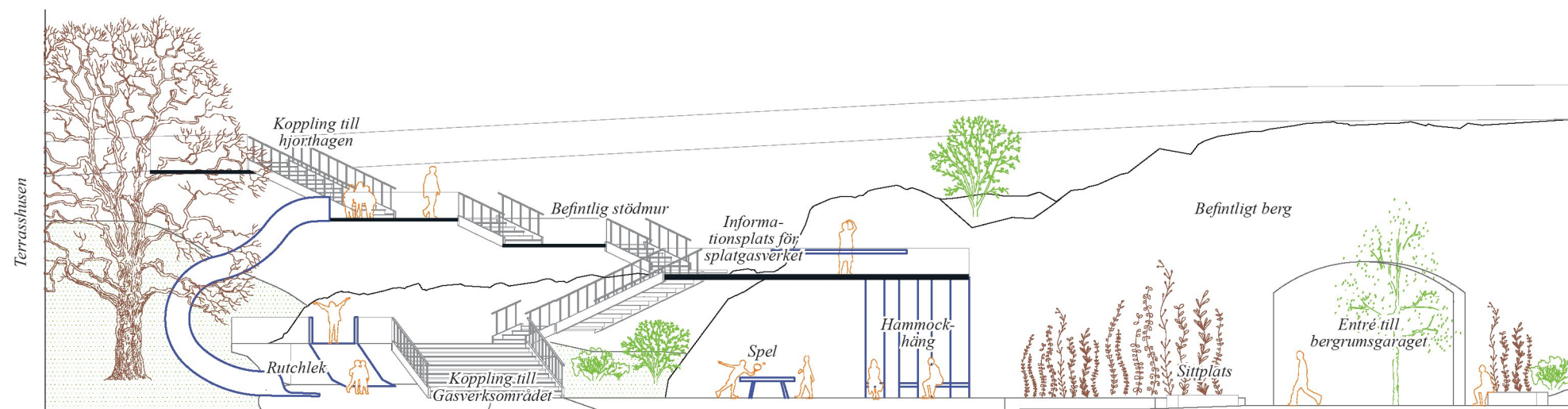
Referenser på programering i trappan riktad till ungdomar och äldre barn.

Referens på skylt vid informationsplats för spaltgasverket

Princip för Trapplopp, slänt, mur och berg i fonden.

Elevation mot fonden Terrasshusen - Hus D. I och under trappan anordnas lek och vistelse. Nivåskillnader nyttjas för rutchlek och en platsbildning att umgås på skapas under den större terrassen vilken används som en informations- och utsiktsplats över spaltgasverket.

Vy över Fonden från Mittendelen.

VIKTIGA UTREDNINGAR I VIDARE ARBETE

Projektspecifika utredningar

- (A) En övergripande fråga är uppbyggnad av ekbacken och öarna - hur säkerställs att vatten inte får infiltrera i terrassen och hur ordnas vattentillgången till ytorna? Att använda dagvattnet är eftersträvaransvärt men bevattning kommer också att krävas.
- Tillsammans med ekolog utvecklas växtmaterialet för att maximera ekologiska värden och upplevelsevärden i ekbacken samt kopplingarna till de ekologiska kärnområdena.
- (B) Trappans konstruktion över SVOAS befintliga ledning behöver utredas.
- (C) Föreslagen koppling mellan pumpstation och fackeltorn behöver utredas i förhållande till parkens möblering. Att vidare hindra klättring i tornet är också en avgörande fråga.
- (D) Flytt av spaltgasverkets skorsten och matning i enlighet med Södra gränd.
- (E) Nuvarande grundläggning för fackeltorn och spaltgasverk, samt eventuellt ytligt berg, behöver utredas för att säkerställa möjlighet och begränsningar för föreslagna planteringar i anslutning/under industriminnena. Behov av påkörningsskydd av spaltgasverkets pelare behöver också utredas.
- (F) Utformningen av garagets entre är en viktig bevakningspunkt. Denna är en viktig målpunkt i området - medans läget kan sägas vara i skymundan - och behöver få ett uttryck som stödjer denna funktion.
- (G) Trappans konstruktion är en viktig del att utreda - kan den byggas med konsoler i kombination med pelare - för att säkerställa uttryck och ekonomi.
- (H) Utformning intill kvarteret Terrasshusen behöver samordas vidare.
- (I) Utredda vidare programmering och utformning för att nå äldre barn/ungdomar genom erfarenheter från andra riktade projekt till exempel. Gäller främst fonden men även parken som helhet.
- (Hela parken) I vidare arbete av förslaget konsulteras belysnings- /ljussättningsexpert för att vidareutveckla dessa grundideer och utveckla dem vidare. För att förstå hur industriminnena bäst kan ljussättas behövs den totala ljusbild som skapas av redan planerad och i vissa delar byggd miljö sammanställas som en förutsättning. Industriminnena i parken bör ljusmässigt kopplas samman med övriga industriminnen i gasverksområdet för en logisk helhet och gemensamt visuellt uttryck.

MÖJLIG FRAMTIDA UTFORMNING MELLAN TERASSHUSEN OCH GASVERKSPARKEN

GRADÄNGTRAPPA MOT LEKPLATSEN OCH VEGETATIONSÖ

Skiss

Mötet mellan projektet terasshusen och Gasverksparken utgör en viktig knutpunkt i den framtida stadsbilden. Här finns det möjlighet att skapa en välkomnande entresituation med möjlig uteservering i terasshusens bottenvåning. I nästa skede ska ytanvändning och gestaltning stämmas av med berörda.

FÖRUTSÄTTNINGAR

Att förhålla sig till:

- Lekplatsen och uteserveringen ligger nära varandra vilket innebär både en utmaning och en möjlighet. Verksamheternabedöms kunna berika varandra men uteserveringen kan behöva anpassas så att de kan samexistera. Lekplatsen är av stort allmänt intresse. Utrymme för ekologiska aspekter behöver finnas.
- Parkens möte med gatan ska ge grönska till gaturummet
- Tydlig avgränsning mellan vad som är park och gata eftersträvas
- Rumslighet kring leken och upplevd distans till gatan behöver finnas. Leksäkerhet behöver uppfyllas, annars finns risk för stängsel runt leken.
- Parken ska ha en tydlig entré
- Marknivåer i slänt mot gasverkssvågen behöver hanteras - Läka samman med grönska istället för att få ett mörkt hörn.

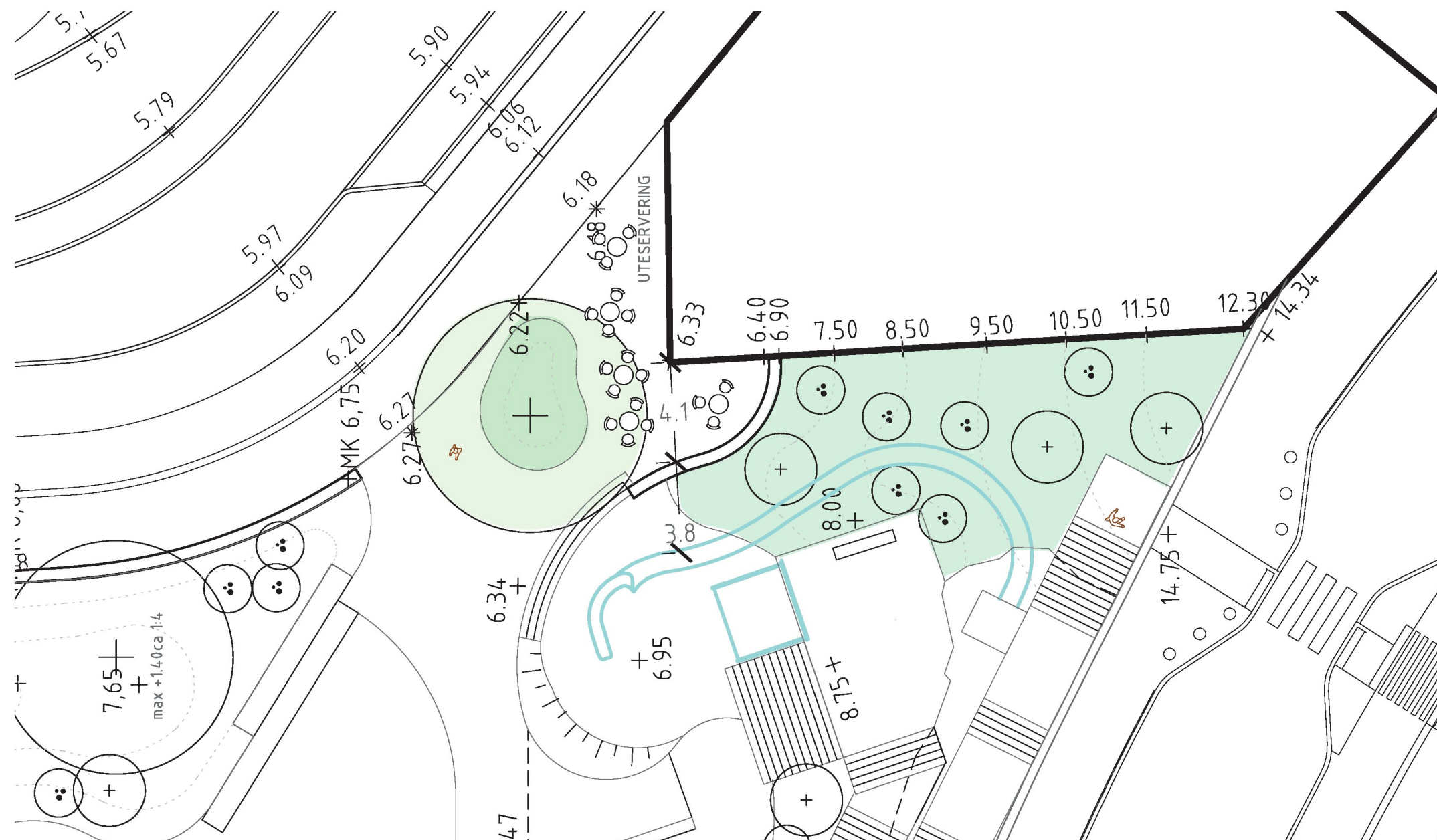

Illustration: LAND

MÖJLIGT FRAMTIDA UTFORMNING MELLAN TERASSHUSENOCH GASVERKSPARKEN

GRADÄNGTRAPPA MOT LEKPLATSEN OCH VEGETATIONSÖ

Sektioner

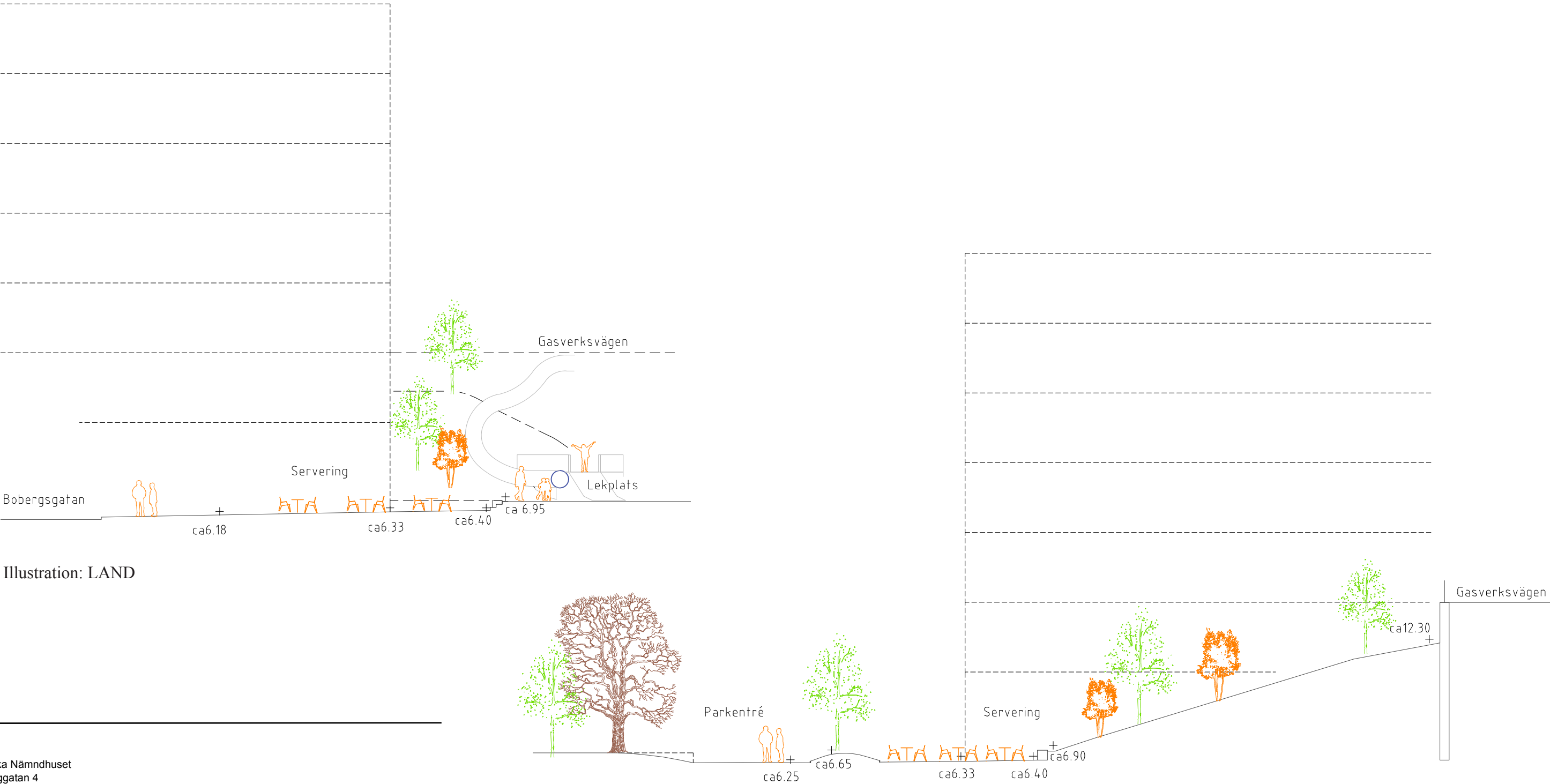

Illustration: LAND

PH – Gasverksparken Granskningskommentarer - SDF och TK

	Granskningskommentar	Åtgärd
	<u>TK</u>	
	<ul style="list-style-type: none">• Cykelparkering behöver inarbetas i förslaget. T ex vid entrén till garaget	<ul style="list-style-type: none">• Utredds vidare i nästa skede• Undersökning av behov och vision i relation till hela gasverket i samarbete med TK
	<ul style="list-style-type: none">• Nu används asfalt både på det som ska vara körytor/gångfartsområde och på de ytor som bara är till för gående/cyklister. Skulle behöva tydliggöras var man får köra bil respektive inte. Det gäller speciellt utmed hus D och gc-stråket mot Bobergsgatan.	<ul style="list-style-type: none">• Utredds vidare i nästa skede• Kan lösas genom mått, material och gestaltningen
	<ul style="list-style-type: none">• Tveksam till trädplantering vid garageentrén. Behöver i så fall se till att det finns tillräckliga mått där i så fall för en effektiv snöröjning eftersom det är en stor målpunkt i parken	<ul style="list-style-type: none">• Utredds vidare i nästa skede med hänsyn till TK's skötsel och driftmått
	<u>SDF</u>	
	<ul style="list-style-type: none">• Det breda granitstensstråket med sågtandade sidor vill vi att ni ritar om. Sträckningen är bra, men vi ser flera problem med de tandade kanterna. Dels svårt skötselmässigt. Vi ser framför oss att det kommer att bli sättningar i stenmjölet som försvinner mellan "tänderna" och kanterna blir gropiga med snubbelkanter och att detta är något som kommer att ske ganska snabbt. Stenarna i "tänderna" blir också väldigt utsatta och känsliga för påkörning av fordon eller vid snöröjning då stenar kan lossna eller gå sönder. Stråkets sidor blir också otydliga för folk med nedsatt syn. Formmässigt blir det också ett inslag som är väldigt annorlunda i den relativt lilla parken. Vi förespråkar därför att stråket får jämna kanter och utförs av sten eller asfalt(för att anknyta till de andra hårdgjorda stråken). Rak kant gäller även där granitytan vid det hexagonformade huset möter stenmjölsytan.	<ul style="list-style-type: none">• Förenkling av stråket utreds vidare i nästa skede utifrån gestaltningskonceptet• Drift och skötsel aspekter ska beaktas och stämmas av i kommande skeden.
	<ul style="list-style-type: none">• Strid sand runt lekytan mitt i parken bör tyvärr ersättas med gummi. Används ett löst material så är vår erfarenhet på liknande platser att det snabbt sprids utanför ytan samtidigt som nivån runt lekredskapen sjunker. Det är en sak på en lekplats, men här där det är ett inslag i en fin park så är det ingen bra lösning. Sanden här kommer troligen att behöva fyllas på 1-2 ggr per år och bytas ut helt minst vart 5:e år. Ett neutralt färgat gummi vore därför att föredra.	<ul style="list-style-type: none">• Gummi är ett av de material som inte får användas inom NDS pga. kemikalieinnehåll och risk för spridning av micorplaster.• Alternativt material utreds vidare i nästa skede

	Granskningskommentar	Åtgärd
	<ul style="list-style-type: none">• Träden i hårdgjord yta på illustrationerna saknar stam/trädskydd. Någon form av skydd kommer behövas för att minska risken för påkörningsskador och liknande. Kanske bara är så att ni inte ritat in skydd på illustrationerna, men lika bra att nämna...	<ul style="list-style-type: none">• Ingen bilkörning är tillåten på parkmark.• Möjliga behov av stamskydd i samband med drift och skötsel utreds vidare i nästa skede
	<ul style="list-style-type: none">• Vi föreslår att ni bara jobbar med 2 storlekar på stenarna i mönstren med granithällar. Vi tänker att ytorna får ett lugnare uttryck då, särskilt som de ramas in med storgatsten. Det är samtidigt viktigt att det är hög kvalitet och jämn storlek på storgatstenen så att fogbredderna kan hållas jämna och ca 10mm. Ingen kinesisk sten eftersom de brukar vara ojämna i storlekarna samt att vi gärna vill minska transporterna också.	<ul style="list-style-type: none">• Staden ställer krav på stenprodukter gällande kvalitet, miljö och arbetsmiljö och NDS är ett miljöprofilsområde med särskilt fokus på dessa frågor. Kvalitet och miljöfrågor ska kravställas och följas upp i kommande skeden. Stenstorleken och mönsterläggning ska utredas vidare i nästa skede
	<ul style="list-style-type: none">• Vi föreslår att ni ritar in ett lågt räcke, ca 20-40 cm på murarna som omgärdar parken mot gatan. Syftet är att minska risken att folk genar över murarna och ängsyterna in i parken. Det vore synd om det skulle bli en massa spring över kullarna och vegetationen skulle bli nedtrampad.	<ul style="list-style-type: none">• Höjd och slutgiltig utformning av murarna är inte färdigstuderad. Tanken är att murarna ska utgöra hinder som gör att det inte blir spring i planteringarna. Ett räcke skulle ha stor visuell påverkan, men frågan ska utredas vidare i nästa skede och stämmas av med stadsdelen avseende drift och underhållsaspekterna.
	<ul style="list-style-type: none">•Vi är tveksamma till planteringsytan som löper in under spaltgasverket eftersom den delvis hamnar under tak. Det blir skuggigt och torrt, som att plantera under en balkong och det brukar sällan bli bra. Bättre då att planteringen inte går in under spaltgasverket. Man kan också plantera träd i den och ge en luftig bra växtbädd för träd och kanske minska ned på träd som sitter i hårdgjord yta. Under spaltgasverket skulle man kunna jobba med belysning och ordna sittplatser. I den bästa av världar så skulle ett café kunna ha regnskyddad servering därunder eller någon med en kaffevagn eller foodtruck.	<ul style="list-style-type: none">• Planteringen som delvis ligger under spaltgasverket studeras vidare i nästa skede med hänsyn till dagvattenhantering, växtval och spaltgasverkets användning och avvattning.• Möjligheten att ställa upp en kaffévagn eller foottruck har studerats men utgick pga. logistiska utmaningar.
	<ul style="list-style-type: none">•Vi är oroliga för planteringarna 1 och 5 vid den hexagonformade byggnaden. Vi ser en risk att snöröjare kommer att trycka upp snö i planteringsytorna som då kan bli skadade och dessutom fulla med grus. Vi föreslår att ni antingen tar bort dem och bara har träd där. Eller att ni gör upphöjda planteringar som inte kan plogas in snö i. Eventuellt med sittbara murar.	<ul style="list-style-type: none">• Planteringarna har utformats för att ge parkkaraktär, , vistelsevärden och fungera som rumsbildare. Utformning och gestaltningen utreds vidare i nästa skede med hänsyn till drift och skötselaspekterna.